

PRAVILNIKO BLIŽIM USLOVIMA ZA OSNIVANJE, POČETAK RADA I OBAVLJANJE DELATNOSTI PREDŠKOLSKE USTANOVE

("Sl. glasnik RS - Prosvetni glasnik", br. 1/2019, 16/2022 i 6/2023)

Član 1

Ovim pravilnikom uređuju se bliži uslovi u pogledu prostora, opreme, didaktičkih sredstava (u daljem tekstu: normativ prostora, opreme i didaktičkih sredstava) i zaposlenih koje treba da ispunjava predškolska ustanova za početak rada i obavljanje delatnosti.

Normativ prostora, opreme i didaktičkih sredstava i uslovi u pogledu zaposlenih odštampani su uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni deo.

Član 2

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o bližim uslovima za početak rada i obavljanje delatnosti ustanova za decu ("Službeni glasnik RS", br. 50/94 i 6/96) i Pravilnik o normativu sredstava za realizaciju vaspitno-obrazovnog programa u predškolskoj ustanovi ("Službeni glasnik RS", broj 46/94).

Član 3

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije - Prosvetnom glasniku".

NORMATIV PROSTORA, OPREME I DIDAKTIČKIH SREDSTAVA I USLOVI U POGLEDU ZAPOSLENIH

Uvodne napomene

Propisani uslovi sadrže minimum zahteva koje osnivač predškolske ustanove treba da obezbedi za početak rada i obavljanje delatnosti predškolske ustanove.

Prostor predškolske ustanove čine objekti, odnosno građevinske i funkcionalne celine i pripadajuće slobodne površine van objekta.

Opremu predškolske ustanove čini nameštaj i drugi elementi neophodni za rad predškolske ustanove.

Didaktička sredstva čine sredstva, igračke i materijali za vaspitno-obrazovni rad.

Prostor, oprema i didaktička sredstva predškolske ustanove treba da budu u funkciji vaspitno-obrazovne delatnosti, poštujući pritom da celokupan prostor predškolske ustanove bude bezbedan i podsticajan za različite aktivnosti, igru i istraživanje. Prostor, oprema i didaktička sredstva predškolske ustanove treba da zadovoljavaju osnovne zdravstvene i sanitarno-higijenske zahteve.

Pedagoški, zdravstveni i sanitarno-higijenski uslovi su bliže definisani u daljem tekstu, u skladu sa propisima kojima se uređuje ova oblast.

Zaposleni u predškolskoj ustanovi su lica koja obavljaju poslove rukovođenja, ostvarivanja i unapređivanja predškolskog vaspitanja i obrazovanja, nege i preventivne zdravstvene zaštite, socijalne zaštite i ishrane dece, kao i pravne, administrativne, finansijske i pomoćno-tehničke poslove, u skladu sa zakonom.

Vaspitno-obrazovni rad u predškolskoj ustanovi ostvaruje medicinska sestra-vaspitač, vaspitač i defektolog vaspitač, u skladu sa posebnim zakonom.

Stručne poslove na unapređivanju vaspitno-obrazovnog rada u predškolskoj ustanovi obavljaju pedagog, psiholog, pedagog za likovno, muzičko i fizičko vaspitanje i logoped, u skladu sa posebnim zakonom.

Radi obavljanja ostalih delatnosti predškolske ustanove kojima se obezbeđuju ishrana, nega, preventivno-zdravstvena i socijalna zaštita dece predškolskog uzrasta, predškolska ustanova ima saradnika: dijetetičara-nutricionistu, socijalnog radnika, medicinska sestru - saradnika na poslovima unapređivanja preventivno-zdravstvene zaštite i medicinsku sestru - saradnika na poslovima nege i preventivne zdravstvene zaštite, u skladu sa posebnim zakonom.

Za obavljanje pravnih, administrativnih, finansijskih i pomoćno-tehničkih poslova, predškolska ustanova ima druge zaposlene, u skladu sa realnim potrebama ustanove za ostvarivanje predškolskog programa i godišnjeg plana rada ustanove, u skladu sa zakonom.

I PROSTOR PREDŠKOLSKE USTANOVE

Prostor predškolske ustanove podrazumeva prostor objekta ustanove i otvoren prostor na pripadajućem zemljištu - lokaciji (atrijum i dvorište).

Osnovni uslovi koji utiču na lociranje, obim i veličinu objekta i zemljišta određuju se planskim aktom mesta. Pri ovome se mora voditi računa o pedagoškim, higijenskim, tehničkim i ekonomskim zahtevima, a oni su bliže određeni daljim tekstom.

URBANISTIČKO PLANIRANJE PREDŠKOLSKIH USTANOVA

Planiranje mreže predškolskih ustanova u urbanističkom planiranju

U urbanističkom planiranju naselja, prostornom i regionalnom planiranju se primenjuju sledeći parametri:

1. planirani obuhvat dece predškolskog uzrasta u odnosu na ukupnu predškolsku populaciju treba da iznosi 70%, pri tome obuhvat dece uzrasta od pet i po godina do polaska u školu (pripremni predškolski program) mora iznositi 100%;
2. ukupna predškolska populacija (od rođenja do polaska u školu) iznosi 10,5% ukupne populacije. U područjima u kojima demografski pokazatelj odstupa više od $\pm 1\%$ od ove vrednosti, ukupna predškolska populacija se obračunava prema lokalnom demografskom pokazatelju.

Lokacija

Lokaciju određuje područje, u kome postoji potreba za gradnjom predškolske ustanove prema planiranoj mreži u skladu sa urbanističkim i prostornim planiranjem. Potrebna veličina lokacije za predškolsku ustanovu određuje se u zavisnosti od potreba i planiranog kapaciteta ustanove i organizacije ustanove.

1) Izbor i veličina lokacija

Pri određivanju položaja - lokacije za formiranje predškolske ustanove, moraju biti ispunjeni određeni uslovi:

Lokacija za objekat predškolske ustanove treba da obezbedi:

- dovoljnu veličinu lokacije kako bi se na njemu izgradio odgovarajući objekat i prateći sadržaji u slobodnom prostoru za predškolske ustanove na zasebnoj lokaciji minimalno: 25 m² po detetu, a u centralnim gradskim zonama i izgrađenim područjima u gradskim naseljima većih gustina minimalno 15 m² po detetu (za naselje, deo naselja, prostornu celinu ili zonu sa propisanim indeksom izgrađenosti $\geq 2,5$);
- da je po mogućstvu približno ravno ili blago nagnuto u pravcu povoljnije orijentacije - na jug ili istok;
- da je po mogućstvu u mirnom predelu gde je svež vazduh bez prašine, magle i dima, gasova ili drugog štetnog zračenja, u blizini parkova i zelenila, a dalje od fabrika, prometnih saobraćajnica, tržnica, odnosno dalje od buke i štetnih materija;
- dovoljnu udaljenost od najbližih objekata koji ih mogu osenčiti (za najmanje dvostruku visinu višeg objekta);
- komunalnu i infrastrukturnu opremljenost (prilazni put za pešački i kolski saobraćaj, snabdevanje zdravom i pitkom vodom, odvođenje otpadnih voda i priključke jake i slabe struje) u skladu sa postojećim propisima.

Izuzetak od ove norme mogu biti objekti zadužbina ili objekti koji su kategorisani kao spomenici kulture ili koji se nalaze u prostornim kulturno-istorijskim celinama u skladu sa zakonom, nasleđenim strukturama i centralnim gradskim zonama.

2) Struktura lokacije

Lokacija za predškolsku ustanovu obuhvata:

- 1) zemljište pod objektom;
- 2) dvorište sa igralištem i travnatim površinama i/ili atrijum i stazama za pešake;
- 3) dostavne površine i putevi za interventna vozila;
- 4) opciono parkiralište u zavisnosti od urbanističkih uslova.

Zemljište pod objektom određuje bruto građevinska površina prizemlja.

Dvorište je otvoren slobodan i zajednički prostor za decu, zaposlene i roditelje, služi za igru i učenje dece, a koristi se i za komunikacije i pristup pešaka. Veličina dvorišta iznosi najmanje 8 m² po detetu. Dvorište mora biti ograđeno, i to u visini od najmanje 1,50 m. U slučaju da je ograda transparentna, dimenzije slobodnog prostora u poljima iznose najviše 12 cm, pravac postavljanja pregrada vertikalna (bez horizontala). Otvaranje kapije treba da bude izvan domašaja dece, zaštićeno dodatnom sigurnosnom bravom. Dozvoljeno je postavljanje žive ograde u kombinaciji sa žičanom ogradom.

Dvorište je locirano uz objekat predškolske ustanove i neposredno povezano sa ulazom u objekat. U okviru zelenih površina dvorišta napraviti zasad listopadnog drveća koje će omogućiti hlad za deo dvorišta u letnjem periodu, a zimi neće zaklanjati

sunce. Travnate površine treba da zauzimaju 40% površine dvorišta. Prilikom izbora biljaka potrebno je izbegavati invazivne i alergene vrste.

Dečje igralište u sklopu dvorišta mora biti opremljeno u skladu sa Pravilnikom o bezbednosti dečjih igrališta, a u isto vreme da bude podsticajno za dečije učenje i razvoj. Igralište je izgrađeno na podlozi pogodnoj za dečija igrališta, površine je najmanje 3 m² po detetu, od čega jedan deo ima meku podlogu.

Dostavne površine čine: dostavni prilaz za dostavna vozila (ekonomsko-tehnički prilaz), prostor za sakupljanje i odvoženje smeća, kotlarnicu (na čvrsto i tečno gorivo, gas i sl.) i prostor za skladištenje energenata (cisterne, ostave i sl.). Dostavne površine moraju biti uređene i opremljene u skladu sa važećom sanitarno-higijenskom zakonskom regulativom. Dostavne površine moraju da budu pristupačne, odvojene, opremljene sa kontejnerima ili kantama za skupljanje čvrstog otpada. Dostavne površine ne smeju se koristiti u druge svrhe. Deo dvorišta koji koriste deca ne može služiti kao dostavna površina. Dimenzije dostavnih površina projektuju se u skladu sa organizacijom ustanove, načinom zagrevanja i drugim tehničkim uslovima specifičnim za pojedinačni objekat.

Putevi za interventna vozila ne mogu se koristiti u druge svrhe.

Površine za parkiranje automobila i odlaganje bicikala se projektuju u skladu sa urbanističkim uslovima organa lokalne samouprave zaduženog za poslove saobraćaja, van dvorišta sa igralištem i travnatim površinama, a u okviru parcele koja se formira za predškolsku ustanovu.

Svi prilazi moraju biti lako savladivi, pristupačni i diferencirani po nameni, i izrađeni u skladu sa važećim standardom pristupačnosti.

ARHITEKTONSKO PROJEKTOVANJE

Tipovi objekata prema funkcionalnom sadržaju

Tipovi objekata, odnosno građevinskih i funkcionalnih celina predškolske ustanove utvrđuje se u skladu sa zakonom:

- prema trajanju vaspitno-obrazovnog programa,
- prema uzrastu dece i uzrasnoj strukturi vaspitnih grupa,
- prema broju vaspitnih grupa,
- prema organizaciji predškolske ustanove (sedište ustanove ili izdvojeno odeljenje ustanove - objekti, odnosno građevinske i funkcionalne celine),
- prema formiranosti kompleksa (objekat ima sopstvenu lokaciju ili je formiran u vidu depandansa u zonama kompatibilne namene).

Prikazana tipologija određena je u odnosu na navedene kriterijume sa definisanim obaveznim i opcionim prostorijama koje sadrže predškolske ustanove.

Racionalnost i ekonomičnost prostora podrazumevaju pre svega obezbeđenje odgovarajućeg broja funkcionalnih prostorija za vaspitno-obrazovni rad. Broj prostorija za vaspitno-obrazovni rad određuje se prema broju vaspitnih grupa.

Optimalna iskorišćenost objekta postignuta je za kapacitet od 240 dece, odnosno oko 12-16 vaspitnih grupa. Pri izgradnji novih objekata maksimalan kapacitet iznosi 270 dece.

Objekat predškolske ustanove

Objekat predškolske ustanove može biti projektovan u vidu **zasebnog objekta** ili u vidu **depandansa** u okviru izgrađenih objekata i urbanističkih blokova kompatibilne namene.

Objekat - zgrada predškolske ustanove

Objekat (zgrada) može biti namenski građena ili adaptirana za delatnost predškolske ustanove.

BRGP (bruto razvijena građevinska površina) objekta (zgrade) se obračunava sa min. 6,5 m² po detetu.

Iz ekonomskih razloga preporučuje se izgradnja jedinstvenog objekta predškolske ustanove, jer drugi načini građenja (paviljonski i slični) zahtevaju više zemljišta i poskupljuju izgradnju i održavanje.

Prilikom projektovanja objekta posebnu pažnju treba obratiti na položaj i spratnost objekta, pravilnu orijentaciju i neophodan broj i veličinu prostorija.

Objekat - zgrada predškolske ustanove treba da bude tako projektovan na lokaciji, da je maksimalno udaljen od saobraćajnica i izvora buke.

Poželjna orijentacija prostorija za decu, u našem geografskom podneblju, po pravilu je jug-jugoistok jer se ovom orijentacijom obezbeđuje pravilna insolacija i stvaraju povoljni uslovi za rad. Poželjno je da soba za decu bude osunčana najmanje dva sata dnevno.

Jedinstvenost objekata uslovljena je ekonomskim razlozima i energetsom efikasnošću. Maksimalna spratnost objekta za predškolsku ustanovu je prizemlje i jedan sprat (P + 1), uključujući prizemlje i potkrovlje (P + Pk). U centralnim gradskim zonama i izgrađenim područjima u gradskim naseljima većih gustina i u okvirima nasleđenih struktura moguća je spratnost: prizemlje i dva sprata (P + 2) ili prizemlje, sprat i potkrovlje (P + 1 + Pk). Pritom je potrebno voditi računa da se prostorije za decu predviđaju u prizemlju i na prvom spratu, a na drugom spratu i u potkrovlju treba predvideti prostorije za administraciju, stručne službe i sl.

Jaslice koje obuhvataju mlađi jasleni uzrast (od šest meseci do dve godine) u okviru objekta lociraju se u prizemlju zbog evakuacije.

Objekti predškolske ustanove, osim navedenih, moraju da ispunjavaju i sledeće tehničke uslove:

- da imaju pristupni put;
- da je građevinsko zemljište po mogućstvu opremljeno (javna vodovodna i kanalizaciona mreža, električna, telefonska i kablovska mreža, mreža za toplifikaciju, odnosno gas);
- da ispunjavaju sve norme u pogledu zvučne, hidro i termoizolacije;
- da materijali korišćeni u izgradnji i opremanju enterijera budu bezbedni u pogledu požara i u skladu sa važećim propisima iz ove oblasti;
- za decu i odrasle sa telesnim invaliditetom potrebno je uklanjanje ili ublažavanje arhitektonskih prepreka kako bi se omogućio lakši pristup zgradi, sobi za decu, sanitarnom čvoru i kretanje hodnicima u skladu sa zakonskom regulativom koja uređuje ovu oblast;
- svi objekti obavezno ispunjavaju propisanu zakonsku regulativu iz oblasti energetske efikasnosti;
- obavezne prostorije za objekat predškolske ustanove su sve grupe prostorija navedene u daljem tekstu ovog pravilnika;
- obavezne prostorije za objekat predškolske ustanove koji predstavlja izdvojeno odeljenje predškolske ustanove su sve grupe prostorija osim prostorija za upravu i administraciju i perionice. Broj prostorija za stručne saradnike i saradnike se propisuju u skladu sa brojem stručnih saradnika i saradnika na nivou ustanove u skladu sa ovim pravilnikom i organizacijom predškolske ustanove.

Depandans predškolske ustanove

U slučaju da se zbog izgrađenosti područja ne može obezbediti dovoljan broj lokacija minimalne veličine za izgradnju objekata, vaspitno-obrazovni rad se može ostvarivati u sklopu depandansa, samo za jedan deo predškolske populacije.

Depandans predškolske ustanove je deo objekta (stambenog ili objekta druge kompatibilne namene) koji je naknadno prilagođen (prenamenjen) ili planiran za obavljanje delatnosti predškolske ustanove u skladu sa urbanističkim planom ili drugim planskim dokumentom i planiranom mrežom predškolskih ustanova.

Depandans predškolske ustanove može biti sedište ili izdvojeno odeljenje predškolske ustanove u skladu sa zakonom.

Planiranje depandansa i adaptacija postojećeg prostora u depandans, dozvoljena je u centralnim gradskim zonama i izgrađenim područjima većih gustina.

Depandans predškolske ustanove ispunjava sledeće uslove:

- nalazi se u objektu ili delu urbanističkog bloka kompatibilne namene;
- optimalni kapacitet depandansa iznosi 80 dece (4-5 vaspitnih grupa);
- BRGP dela objekta iznosi minimum 6,5 m² po detetu;
- ima u neposrednom okruženju javnu ozelenjenu površinu, koju ne odvaja saobraćajnica od objekta depandansa, minimalne površine od 8,0 m² po detetu, u okviru stambenih blokova, atrijuma i drugih odgovarajućih zelenih površina (gradski park, šuma, javno dečije igralište i sl.);
- u pogledu tehničkih uslova, priključaka i instalacija, depandans ispunjava sve uslove propisane ovim pravilnikom;
- obavezne prostorije za depandans su: grupa prostorija za decu, prostorija za vaspitače, višenamenski prostor, prostorija za izolaciju, pomoćne prostorije, sanitarne prostorije za zaposlene i kuhinja, prostorija za pomoćno osoblje;
- depandans treba da ima zaseban ulaz, kao i dostavni prilaz i ulaz, u odnosu na deo objekta druge namene.

Funkcionalna celina za ostvarivanje programa vaspitno-obrazovnog rada u poludnevnom trajanju u adaptiranim prostorima (pripremni predškolski program i drugi poludnevni programi)

Ako predškolska ustanova obavlja delatnost u drugim prilagođenim prostorima: pri osnovnim školama, mesnim zajednicama ili drugom prostoru, u pogledu prostora i opreme se primenjuju sledeći uslovi:

- nalazi se u objektu kompatibilne namene (stambeni, školski, ustanova kulture i sl.);
- maksimalni kapacitet funkcionalne celine omogućava obuhvat do 52 dece (dve vaspitne grupe);
- ima u neposrednom okruženju slobodnu javnu površinu koja iznosi 8,0 m² po detetu, u okviru stambenih blokova, atrijuma i drugih odgovarajućih zelenih površina (gradski park i sl.);
- u pogledu tehničkih uslova, priključaka i instalacija funkcionalna celina ispunjava sve uslove propisane ovim pravilnikom;
- obavezne prostorije su: grupa prostorija za decu, pomoćne prostorije, sanitarne prostorije za zaposlene i kuhinja, prostorija za izolaciju može biti i u funkciji prostorije za vaspitače, prostorija za pomoćno osoblje;
- ukoliko objekat u sklopu kojeg se organizuje funkcionalna celina za ostvarivanje programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja u poludnevnom trajanju (pripremni predškolski program i drugi poludnevni programi) poseduje sledeće prostorije: sanitarne prostorije za zaposlene, kuhinja, prostorija za vaspitače, nije potrebno dodatno planirati prostorije sa istom namenom u sklopu funkcionalne celine.

Prostorije predškolske ustanove

Svaka predškolska ustanova treba da sadrži sledeće grupe prostorija:

Grupa prostorija za decu:

- soba za decu;
- garderoba;
- sanitarne prostorije za decu;
- višenamenski prostor (na pr. hol, hodnik, sala i trpezarija);
- sala (opciono);
- trpezarija (opciono).

Grupa prostorija za zaposlene:

- prostorija za vaspitače sa prostorom za zajednička didaktička sredstva, materijale, igračke i stručnu literaturu;
- prostorija za zdravstvenu zaštitu (prostorija za preventivno-zdravstveni rad i izolaciju bolesne dece);
- prostorije za stručne saradnike i saradnike;
- prostorije za upravu i administraciju (prostorije za direktora ili rukovodioca radne jedinice, za administraciju, računovodstvo i dr.);
- prostorije za pomoćno osoblje;
- kuhinja: proizvodna (centralna, samostalna, jaslana), distributivna i čajna.

Grupa pomoćnih prostorija:

- komunikacije;
- garderoba za zaposlene;
- sanitarne prostorije za zaposlene;
- perionica;
- spremišta i magacini;
- kotlarnica za zagrevanje i dr.

Objekat, odnosno građevinska ili funkcionalna celina može imati i odvojenu salu (za vaspitno-obrazovni rad, organizovanje sastanaka, priredbi, i sl.) i trpezariju, kao i druge izdvojene prostorije za realizaciju vaspitno-obrazovnog rada.

Za objekat, odnosno građevinsku i funkcionalnu celinu u kojem predškolska ustanova obavlja delatnost van svog sedišta (izdvojeno odeljenje), u skladu sa zakonom, nije obavezna grupa prostorija za upravu i administraciju i grupa prostorija za stručne saradnike i saradnike.

U zavisnosti od trajanja programa vaspitno-obrazovnog rada, organizacije ustanove i uzrasta dece propisuje se vrsta kuhinje - proizvodna (centralna, samostalna, jaslana), distributivna i čajna za objekat, odnosno građevinsku i/ili funkcionalnu celinu:

- objekat, građevinska i/ili funkcionalna celina u kojoj se obavlja vaspitno-obrazovni rad sa decom uzrasta od šest meseci do tri godine ima jaslenu kuhinju;

- objekat, građevinska i/ili funkcionalna celina u kojoj se obavlja vaspitno-obrazovni rad u trajanju do četiri časa ima čajnu kuhinju;

- objekat, građevinska i/ili funkcionalna celina u kojoj se obavlja vaspitno-obrazovni rad u celodnevnom trajanju i poludnevnom dužem od četiri časa ima proizvodnu ili distributivnu kuhinju u skladu sa organizacijom vaspitno-obrazovnog rada.

Od minimalnih dimenzija prostorija navedenih u daljem tekstu, osim za sobe za decu, dozvoljeno je odstupanje od maksimalno 10% u pojedinačnim prostorijama, osim sobe za decu. Od minimalnih dimenzija sobe za decu dozvoljeno je odstupanje od propisanih vrednosti: maksimalno 5% u odnosu na površinu, odnosno maksimalno 3,5% u odnosu na visinu.

Tipovi objekata, građevinskih i funkcionalnih celina

U skladu sa navedenim kriterijumima definisani su tipovi (primeri) objekata, građevinskih i funkcionalnih celina (sa tabelarno prikazanim uslovima). Prostorije su normirane prema maksimalnom broju dece u grupama u skladu sa zakonom.

TIP A

Ustanova sa sedištem u namenski građenom objektu maksimalnog kapaciteta 270 dece na sopstvenoj lokaciji minimalne veličine, za uzrast od godinu dana do polaska u školu.

Veličina lokacije	min. 0,405 ha				
Broj vaspitnih grupa	12-16				
BRGP objekta	1741,2-1814 m ² (6,5-6,72 m ² /detetu)				
Neto površina objekta	1451,3-1511,1 m ² (5,4-5,6 m ² /detetu)				
Površina dvorišta (bez dostavne površine)	2160 m ²				
Površina igrališta	810 m ²				
Travnate površine	864 m ²				
Struktura i dimenzije obaveznih prostorija					
1) Prostorije za decu	12-16 soba 2,5 m ² po detetu	6-8 sanitarnih prostorija 8,0 m ² po sobi za decu ^{*)}	6-8 garderoba za decu (moguće u okviru komunikacija) 0,3 m ² po detetu		
	m ²	675	96-128	81	
Ukupno prostorije za decu m ²					852-884
2) Prostorija za vaspitače m ²					40
3) Prostorija za zdravstvenu zaštitu i izolaciju					12
4) Višenamenski prostor					80
5) Prostorije za stručne službe ^{*)}	Pedagog	Psiholog	Ostali stručni saradnici		
	m ²	12	12	12	
Ukupno prostorije za str. sar.					36
6) Prostorije za upravu i administraciju ^{*)}	Direktor	Sekretar	Računovodstvo	Ostalo	
	m ²	24	12	12	12
					60
7) Pomoćne prostorije	garderoba	portir.	spremišta i čišć.	prost. za pom. osoblje	prost. za zagrev.
	m ²	12	4	20	8
Ukupno pomoćne prostorije					54-74
8) Sanitarne prostorije za zaposlene					18
9) Kuhinja - proizvodna					80
10) Perionica					30
11) Komunikacije (oko 15% neto površ.)					189,3-197,1
UKUPNA NETO POVRŠINA					1451,3-1511,1 m²

*) Napomena: nije obavezna grupa prostorija za objekat, odnosno građevinsku i funkcionalnu celinu u kojem predškolska ustanova obavlja delatnost van svog sedišta

**) Napomena: u slučaju da je arhitektonsko rešenjem predviđeno da dve vaspitne grupe koriste jedan toalet, površina od 16,0 m² (površina dve sanitarne prostorije za dve vaspitne grupe) može se umanjiti za 20%

TIP B

Izdvojeno odeljenje predškolske ustanove u depandansu u sklopu objekta kompatibilne namene kapaciteta 80 dece u gusto izgrađenim gradskim jezgrima, za uzrast od tri godine do polaska u školu

Veličina javne zelene površine (gradski park, šuma) neposredno uz objekat	640 m ²
---	--------------------

Broj vaspitnih grupa	4-5			
BRGP dela objekta	521-530 m ² (6,51-6,63 m ² po detetu)			
Neto površina dela objekta	434-442 m ² (5,42-5,53 m ² po detetu)			
Struktura i dimenzije obaveznih prostorija				
1) Prostorije za decu	4-5 sobe 2,5 m ² po detetu	2-3 sanitarne prostorije 8,0 m ² po sobi za decu**)	6-8 garderoba za decu (moguće u okviru komunikacija) 0,3 m ² po detetu	
	m ²	200	32-40	24
Ukupno prostorije za decu m ²				256-264
2) Prostorija za vaspitače				12
3) Prostorija za izolaciju				6
4) Višenamenski prostor				40
5) Pomoćne prostorije m ²	garderoba za zaposl.	spremišta i čišć.	prost. za pom. osoblje	prost. za zagrev.
	12	12	8	u sklopu objekta
Ukupno pomoćne prostorije				32
6) Kuhinja - distributivna				25
	m ²			
7) Sanitarne prostorije za zaposlene				6
8) Komunikacije (oko 15% neto površ.)				57
	m ²			
UKUPNA NETO POVRŠINA	m²	434-442		

*) Napomena: u slučaju da se u dependansu nalazi i sedište ustanove obavezne su i prostorije za upravu i administraciju i prostorije za stručne saradnike

***) Napomena: u slučaju da je arhitektonsko rešenjem predviđeno da dve vaspitne grupe koriste jedan toalet, površina od 16,0 m² (površina dve sanitarne prostorije za dve vaspitne grupe) može se umanjiti za 20%

TIP V

Izdvojeno odeljenje^{*)} predškolske ustanove sa dve vaspitne grupe, pri školi ili u drugom adaptiranom prostoru u poludnevnom obliku rada, računajući sa maksimalnim brojem dece u grupama (26)

Broj vaspitnih grupa	2			
BRGP dela objekta	268,8 m ² (5,17 m ² /detetu)			
Neto površina dela objekta	224 m ² (4,31 m ² /detetu)			
Struktura i dimenzije obaveznih prostorija				
1) Prostorije za decu	2 sobe 2,5 m ² po detetu	1-2 sanitarna prostorija 8,0 m ² po sobi za decu**)	1 garderoba za decu (moguće u okviru komunikacija) 0,3 m ² po detetu	
	m ²	130	16	16
Ukupno prostorije za decu				162
	m ²			
1) Prostor za vaspitače				12
2) Prostorija za izolaciju	prostorija za izolaciju može biti i u okviru prostorije za vaspitače			
3) Pomoćne prostorije	garderoba za zaposl.	spremišta i čišć.	prost. za pom. osoblje	prost. za zagrev.
	4	2	2	u sklopu objekta
Ukupno pomoćne prostorije				6
4) Kuhinja - čajna				6
	m ²			
5) Sanitarne prostorije za zaposlene				6
6) Komunikacije (oko 15% neto površ.)				32
	m ²			
UKUPNA NETO POVRŠINA	m²	224		

*) Napomena: u slučaju da se u funkcionalnoj celini nalazi i sedište ustanove obavezne su i prostorije za upravu i administraciju i prostorije za stručne saradnike

***) Napomena: u slučaju da je arhitektonsko rešenjem predviđeno da dve vaspitne grupe koriste jedan toalet, površina od 16,0 m² (površina dve sanitarne prostorije za dve vaspitne grupe) može se umanjiti za 20%

1. Grupa prostorija za decu

Prostorije za decu čine: soba za vaspitno-obrazovni rad (soba za decu), garderoba i sanitarne prostorije.

Soba za decu sadrži, u skladu sa prostornim mogućnostima i interesovanjima dece, neke od predloženih prostornih celina:

- za jasni uzrast to mogu biti: senzorna, kinestetička, prostorna celina za konstruisanje, za vizuelne umetnosti, za simboličku igru, literarna, prostorna celina za skrivanje i osamljivanje;

- za vrtić: literarna, prostorna celina za konstruisanje, za vizuelne umetnosti, za pokret i zvuk, za simboličku igru i prostorna celina za skrivanje i osamljivanje.

U okviru prostornih celina, vidljiv je:

a) prostor u kome se čuvaju određeni materijali, igračke i sredstva;

b) prostor za igru i učenje;

v) prostor za izlaganje produkata koji nastaju tokom aktivnosti.

U okviru svake sobe za decu potrebno je obezbediti prostor za dokumentaciju. Dečji individualni portfoliji, grupni portfoliji, projektni panoi i sl. treba da budu dostupni deci i vidljivi u prostoru.

1) Soba za decu

Dimenzije

- Ukupna zapremina po detetu u sobi za decu mora iznositi najmanje 7,5 m³;

- soba za decu za grupe do maksimalno 20 dece ima površinu od najmanje 40 m², soba za decu za grupe od 20 do 26 dece ima površinu najmanje 50 m²;

- u slučaju da je vaspitno-obrazovni rad jedne vaspitne grupe organizovan u više prostorija (ako objekat osim soba za decu ima zajedničke prostorije: odvojenu spavaonicu, trpezariju, posebne prostorije za vizuelnu umetnost i simboličku igru ili višenamensku prostoriju), neophodna površina (zapremina) se obračunava sa najmanje 2,50 m² (7,5 m³) po detetu uzimajući u obzir sve navedene prostorije za vaspitno-obrazovni rad;

- prilikom projektovanja površina sobe za decu obračunava se sa 2,50 m² po detetu (u ovu površinu, osim sobe za decu, mogu ući i navedene zajedničke prostorije, u zavisnosti od arhitektonskog rešenja i organizacije vaspitno-obrazovnog rada);

- minimalna visina plafona iznosi 2,80 m, a maksimalna 3,60 m i uslovljene su minimalnom zapreminom po detetu;

- sobe u kojima se obavlja vaspitno-obrazovni rad ne mogu se nalaziti ispod nivoa zemljišta, odnosno u suterenu (podrumu) objekta;

- arhitektonsko rešenje sobe za decu treba da bude organizovano na jednom nivou, zbog bezbednosti dece i nesmetanog odvijanja vaspitno-obrazovnog rada;

- podovi moraju biti od čvrstog materijala, pogodni za lako održavanje;

- boje zidova moraju biti umirujuće i svetle, a ne tamne ili reflektujuće;

- vrata sobe za decu moraju biti bez pragova i da se otvaraju ka spolja, nisu dozvoljena klataća vrata;

- za decu sa telesnim invaliditetom potrebno je uklanjanje ili ublažavanje arhitektonskih prepreka kako bi se deci omogućio lakši pristup sobi za decu, sanitarnom čvoru i kretanje hodnicima u skladu sa zakonskom regulativom koja uređuje ovu oblast;

- minimalna širina vrata sobe za decu definiše se u zavisnosti od prostora ispred vrata da bi se omogućio pristup deci i odraslima sa telesnim invaliditetom i to: vrata su min. širine 0,90 m u slučaju da je slobodan prostor ispred vrata dubine 1,10 m; vrata su min. širine 1,00 m u slučaju da je slobodan prostor ispred vrata dubine 1,00 m;

- širina vrata mora biti usklađena sa propisima iz oblasti evakuacije i protivpožarne zaštite;

- u slučaju da se radi o zastakljenim vratima, ona moraju biti obezbeđena od loma ili ispunjena zaštitnim staklom.

2) Garderoba

- Garderoba se nalazi u neposrednoj blizini sobe za decu i ne može da bude njen sastavni deo;

- po pravilu, garderobe su smeštene i uređene kao higijenski filteri ispred ulaza u sobe za decu;

- garderobe mogu biti zajedničke za dve grupe i opremljene su nameštajem za odlaganje odeće, obuće i drugih predmeta;

3) Sanitarne prostorije za decu

- Sanitarna prostorija za decu sastoji se od dela za negu i higijenu i dela sa vc šoljama za decu;

- broj sanitarija po higijenskoj normi iznosi: jedna vc šolja na 10 dece i jedan lavabo na 7 dece, odnosno 2-3 vc šolje i 3-4 lavaboa za jednu sobu za decu;

- veličina vc šolje i visina montaže mora pratiti uzrast dece (orijentaciona montažna visina od 26 cm iznad poda za uzrast do tri godine, montažna visina od 30 cm za uzrast od tri do 5,5 godine i montažna visina od 40 cm za predškolski uzrast);
- veličina lavabo i visina montaže mora pratiti uzrast dece (orijentaciona montažna visina za uzrast do tri godine iznosi 50-55 cm, od tri do četiri godine iznosi 60 cm, od četiri godine do polaska u školu iznosi 65 cm iznad poda);
- sanitarna prostorija za decu treba da je povezana sa sobom za decu, a od ovakvog arhitektonskog rešenja dozvoljeno je odstupanje za grupe pripremnog predškolskog programa;
- podovi u sanitarnim prostorijama ne mogu biti klizavi i treba da budu obloženi materijalom koji se lako čisti i ne propušta vodu;
- raspored sanitarija u objektu zavisi od broja soba za decu po spratovima;
- pregradni zidovi između vc šolja treba da budu visine od 1,30 m od poda;
- zidovi sanitarnih prostorija su obavezno obloženi keramičkim pločicama ili drugim nepropusnim materijalom koji se lako održava i to u delu visine 1,60 m od poda;
- sanitarne prostorije se po pravilu provetravaju prirodno, uz dodatno mehaničko provetravanje kada je to neophodno.

4) Višenamenski prostor

- Višenamenski prostor može biti zasebna prostorija (ako objekat poseduje salu, ili trpezariju one mogu imati višenamensku funkciju) ili prostor u okviru hola ili hodnika koji koriste deca, zaposleni i roditelji;
- višenamenski prostor se projektuje tako da bi mogao poslužiti za više namena: za vaspitno-obrazovni rad, održavanje sastanaka, za organizaciju priredbi, izložbi, radionica za decu i roditelje, itd.;
- veličina višenamenskog prostora zavisi od kapaciteta predškolske ustanove;
- površina iznosi minimalno 0,5 m² po detetu.

5) Sala (opciono)

- U sklopu arhitektonskog rešenja moguće je predvideti i zasebnu salu koja se koristi kao višenamenski prostor za vaspitno-obrazovni rad, održavanje sastanaka, za organizaciju priredbi, izložbi, radionica za decu i roditelje, itd.;
- ovaj prostor, u slučaju da je previđen arhitektonskim rešenjem, ima 1 m² po detetu ali ne više od 80 m²;
- u većim objektima umesto dve sale preporučuje se projektovanje i izgradnja jedne sale i natkrivenog trema odgovarajuće veličine;
- prilikom projektovanja obratiti pažnju na apsorpciju buke.

6) Trpezarija (opciono)

- U sklopu arhitektonskog rešenja moguće je predvideti i zaseban trpezarijski prostor koji bi se koristio za obedovanje;
- ovaj prostor, u slučaju da je previđen arhitektonskim rešenjem, površine je 2 m² po detetu u trenutku korišćenja, a u skladu sa organizacijom ustanove;
- prilikom projektovanja obratiti pažnju na apsorpciju buke i ostale higijensko-tehničke norme koje regulišu ovu oblast.

2. Grupa prostorija za zaposlene

1) Prostorija za vaspitače

- Prostorija za vaspitače je zasebna prostorija za boravak i sastanke vaspitača;
- poseduje poseban prostor za odlaganje didaktičkih sredstava, igrački i materijala, muzičkih instrumenata, projektora;
- prostorija za vaspitače sadrži i prostor za stručnu literaturu i dečije knjige;
- površina iznosi 2,5 m² po vaspitnoj grupi, ali ne manje od 12 m².

2) Prostorija za zdravstvenu zaštitu

- Ovu prostoriju čine dve prostorne celine: prostorna celina za preventivno-zdravstveni rad površine 6 m² i prostorna celina za izolaciju bolesne dece površine 6 m²;
- veličina prostorija zavisi od kapaciteta ustanove;
- prostorija ima jedno točeće mesto.

3) Prostorije za stručne službe

- Propisuje se najmanje jedna prostorija za stručnog saradnika na nivou ustanove;
- prostorija služi za rad stručne službe, individualne razgovore, savetovanja;
- najmanje jedna prostorija veličine 12 m², a po potrebi više prostorija u skladu sa brojem stručnih saradnika;
- prostorija za rad stručne službe može da se organizuje tako da u jednoj prostoriji rade dva stručna saradnika.

4) Prostorije za upravu i administraciju

Na nivou ustanove potreban je određeni broj prostorija za upravu, stručno i administrativno osoblje:

Prostorije za upravu

- Prostorija za direktora ima površinu od najmanje 12 m², a više u skladu sa kapacitetom ustanove.

Prostorije za administraciju predškolske ustanove

- Prostorija za sekretara, računovodstvo, itd. imaju površinu od po 12 m² u zavisnosti od broja administrativnih radnika.

5) Prostorije za pomoćno osoblje

- Prostorija za pomoćno osoblje propisuje se u zavisnosti od razvijenosti ustanove;
- prostorija ima površinu 8 m² i služi isključivo pomoćnom osoblju;
- može se projektovati izdvojena portirnica površine 4 m² ili se portirnica planira kao slobodan prostor u okviru hola ustanove koji služi radniku na obezbeđenju ustanove.

6) Kuhinja

Kuhinja služi za pripremanje hladnih i toplih obroka i spravljanje napitaka. Kuhinja može da bude proizvodna, distributivna ili čajna kuhinja i treba da ispunjava propisane standarde normativa ishrane, higijensko-tehničke uslove za proizvodnju hrane i prihvatanje proizvedene hrane.

Raspored prostorija u kuhinjskom bloku mora biti funkcionalan, po tehnološkom redu procesa proizvodnje, prihvatanja proizvedene hrane i serviranja. Tehnološki proces zahteva kretanje namirnica od prerade, termičke obrade do izdavanja. Sanitarno-higijenski zahtevi podrazumevaju da u svim prostorima kuhinje u kojima se priprema hrana postoje čisti i prljavi delovi i putevi koji se međusobno ne ukrštaju. Veza između kuhinje i prostora za ishranu dece mora biti što kraća i bez prepreka za prevoz hrane. Ako između kuhinje i prostora za ishranu dece postoji spratna razlika, potrebno je da se obezbedi lift za prevoz hrane. Kapacitet i opremljenost kuhinje zavisi od njene organizacije i broja obroka koji spravlja.

U svim kuhinjama podovi su prekriveni keramičkim neklizajućim pločicama ili drugim neklizajućim materijalom koji ne propušta vodu. U visini od 60 cm od radne površine zid je obložen keramičkim pločicama. Sve radne površine i pultovi su ravni, glatki, laki za održavanje, vodootporni, od nerđajućeg materijala. Najpogodniji materijal za radne površine je nerđajući čelik (inoks) ili mermer.

Zidovi su obloženi keramičkim pločicama ili drugim materijalom koji ne propušta vodu u visini od 1,60 m. Kuhinja mora ispunjavati protiv-požarne i sanitarno-higijensko propise u skladu sa zakonskom regulativom koja reguliše ovu oblast.

Proizvodna kuhinja može biti centralna, samostalna ili jaslana kuhinja u kojoj se proizvodi hrana za ishranu dece u jednom ili više objekata predškolske ustanove. Proizvodnu kuhinju imaju ustanove većeg kapaciteta.

Distributivna kuhinja (prihvatna) je kuhinja za prihvatanje proizvedene hrane. Sastavni je deo objekta, depandansa ili ustanove manjeg kapaciteta.

Čajna kuhinja je kuhinja za pripremu toplih i hladnih napitaka i čuvanje hrane koju roditelj (staratelj) nameni detetu. Sastavni je deo isključivo građevinske ili funkcionalne celine manjeg kapaciteta (do dve vaspitne grupe) u prilagođenim prostorima, u kojima se obavlja delatnost u poludnevnom obliku rada.

Proizvodna kuhinja ima:

- odvojene prostorije za prijem (skladištenje) i čuvanje namirnica po vrstama,
- zasebne delove za pripremu i obradu namirnica po vrstama (povrća, voća, mesa, ribe i drugo),

- deo za finalnu obradu i servisiranje hrane,
- perionicu belog i crnog posuđa,
- garderobu za zaposlene i sanitarni čvor i
- službeni ulaz.

Prema normativima za proizvodnu kuhinju, ona se projektuje u skladu sa brojem obroka koji se proizvodi. Prilikom projektovanja, površina kuhinje se obračunava u skladu sa brojem obroka:

- za 50-100 obroka površina iznosi 50 m²;
- za 100-300 obroka površina iznosi 90 m²;
- za 300-500 obroka površina iznosi 160 m²;
- za 500-1000 obroka površina iznosi 240 m²;
- preko 1000 obroka površina iznosi 320 m².

Proizvodne kuhinje koje proizvode više od 1.000 obroka dimenzionišu se sa 0,3 m² po obroku.

Prilikom projektovanja treba težiti kvadratnoj osnovi, u kojoj je u sredini lociran prostor za rad. Površina kuhinje se uvećava za prateće prostore: magacine za pojedine vrste roba, hodnike i prostor za osoblje u skladu sa organizacijom kuhinje, sanitarnim propisima i arhitektonskim rešenjem.

Distributivna kuhinja raspodeljuje u objektu donesenu hranu iz proizvodne kuhinje koja je van objekta. Distributivna kuhinja treba da obezbedi prihvatanje obroka, pripremu - doradu obroka i homogenizaciju pojedinih jela. Veličina distributivne kuhinje, po pravilu, iznosi 0,3 m² po obroku, ali ne manje od 25 m². Distributivna kuhinja ima obezbeđen pult - radnu površinu za prijem dečijih obroka i rashladne uređaje u skladu sa tehnološkim procesom prijema, obrade i serviranja hrane.

Čajna kuhinja je minimalne površine od 6 m² i mora imati obezbeđen pult - radnu površinu za prijem dečijih obroka i rashladni uređaj za čuvanje istih. Pult i radna površina moraju biti ravni, glatki, laki za održavanje, vodootporni, od nerđajućeg materijala.

3. Grupa pomoćnih prostorija

U svakoj predškolskoj ustanovi uz prostorije za rad potrebne su i pomoćne prostorije: komunikacije, garderobe za zaposlene, sanitarije za osoblje, perionica, spremišta, kotlarnica i druge prostorije po potrebi ustanove.

1) Komunikacije

Komunikacije su: ulazi, holovi, hodnici, stepeništa, vetrobran i nadstrešnice.

Ulaz sa nadstrešnicom i vetrobranom treba da ima svaka predškolska ustanova i to najmanje dva ulaza: glavni ulaz sa pristupom sa saobraćajnice i sporedni ulaz iz dvorišta.

U okviru glavnog ulaza mora biti predviđen prostor za odlaganje dečijih kolica. U blizini sporednog ulaza iz dvorišta mora biti predviđen prostor za odlaganje sredstava koja se koriste u dvorištu.

Hol je prošireni deo ulaza i komunikacija, koji služi i kao višenamenski zajednički prostor. Za potrebe vaspitno-obrazovnog programa i saradnje sa roditeljima u holu se mogu naći sredstva i materijali koji se predviđaju za sobe za decu. Oprema, materijali i didaktička sredstva koja se nalaze u holu ne smeju ugroziti evakuacioni put iz objekta.

Hodnik je prostor koji koriste deca, zaposleni i roditelji. Povezuje prostorije i služi za kretanje svih učesnika, saradnju sa roditeljima i može poslužiti i za realizaciju vaspitno-obrazovnog programa. Za potrebe vaspitno-obrazovnog rada i saradnje sa roditeljima u hodnicima se mogu naći sredstva, materijali i igračke koji se predviđaju za sobe za decu.

Minimalna propusna širina hodnika za evakuaciju iznosi 1,20 m, a zavisi od broja lica koja se evakuuju u skladu sa zakonskom regulativom koja reguliše ovu oblast.

Ukoliko se u sklopu hodnika projektuju ili nalaze garderobe, drugi elementi opreme ili prostorna celina sa didaktičkim sredstvima, ova širina se uvećava za dimenzije elemenata opreme, materijala i didaktičkih sredstava koje mogu biti prepreka prilikom evakuacije, tako da definisana propisana širina puta za evakuaciju ne bude umanjena. Ako je propusna širina puta za evakuaciju 1,20 m, garderobni elementi, oprema i didaktička sredstva se mogu naći sa jedne strane hodnika ili uz zid.

Preporučena širina slobodnog prostora ispred garderobnih elemenata (u zavisnosti od arhitektonskog rešenja) u slučaju da su garderobni elementi u sklopu hodnika, iznosi 2 m.

Najmanja propusna širina stepeništa iznosi 120 cm za 100 dece koja se tim stepeništem služe (ukoliko je za požarni segment to jedino stepenište), a konačna širina stepeništa zavisi od broja lica koja se evakuuju u skladu sa zakonskom regulativom koja reguliše ovu oblast.

Odstojanje od izlaza iz krajnjih prostorija do stepeništa, odnosno spoljnog izlaza (ulaza) ne može biti veće od 25 m. Izuzetno, kod vrlo preglednih i slobodnih komunikacija, ova dužina može iznositi najviše 30 m i mora biti usklađena sa važećim propisima protivpožarne zaštite. Projektovano vreme evakuacije iznosi 15 min.

Odstojanje od izlaza iz krajnjih prostorija do stepeništa, odnosno spoljnog izlaza (ulaza) ne može biti veće od 25 m. Izuzetno, kod vrlo preglednih i slobodnih komunikacija, ova dužina može iznositi najviše 30 m i mora biti usklađena sa važećim propisima protivpožarne zaštite.

Zidovi, plafoni i podovi prostora za komunikaciju, kao i stepeništa moraju biti obloženi negorivim materijalom.

2) Garderoba za zaposlene

- Garderoba za zaposlene mora biti odvojena od garderobe za odlaganje dečije odeće i obuće;
- projektuje se u blizini sobe za vaspitače.

3) Sanitarije za zaposlene

- Sanitarije za zaposlene se propisuju za svaku predškolsku ustanovu, bez obzira na razvijenost i kapacitet ustanove;
- u proseku jedna vc šolja na 10 zaposlenih;
- svi VC-i imaju predprostore u kojima je po jedan lavabo na svake dve vc šolje;
- raspored sanitarija u zgradi zavisi od broja korisnika po spratovima;
- predprostor i/ili prostor VC-a treba da je neposredno osvetljen i provetren;
- sanitarne prostorije za vaspitače i tehničko osoblje projektuju se u blizini prostorije za vaspitače, a sanitarne prostorije za zaposlene u kuhinji projektuju se u neposrednoj blizini kuhinjskog bloka;
- u sklopu sanitarija za zaposlene propisuje se zasebna prostorija za održavanje higijene sa trokaderom.

4) Perionica

- U zavisnosti od kapaciteta i razvijenosti ustanove površina perionice je od 24 m²;
- perionica ima prostor za prljavo rublje, prostor za pranje i sušenje, kao i za odlaganje čistog rublja;
- u radnim prostorijama perionice mora da bude dnevno osvetljenje i prirodna ventilacija;
- u objektu bez perionice mora da postoji odvojena ostava za odlaganje prljavog rublja i ostava za prijem i deponovanje čistog rublja (osim objekata, građevinskih i funkcionalnih celina u kojima se realizuje pripremni predškolski program i drugi vid poludnevnog vaspitno-obrazovnog rada).

5) Spremišta i magacin

Smeštaj inventara i materijala zahteva poseban prostor i normira se bez obzira na razvijenost i kapacitet ustanove.

Za ovu svrhu potrebne su sledeće prostorije:

- spremište za pribor za održavanje čistoće, veličine 2 m², na svakom spratu po jedno;
- dispozicija u sklopu sanitarnog čvora za zaposlene;
- magacin za smeštaj inventara i drugog materijala neophodnog za rad ustanove;
- prostor za odlaganje dokumentacije na nivou ustanove;
- drugi magacini po potrebi i u skladu sa razvijenosti ustanove.

6) Prostorije za zagrevanje predškolske ustanove

- Zagrevanje se vrši po pravilu centralnim ili etažnim grejanjem;
- broj i veličina prostorija za zagrevanje zavisi od razvijenosti i kapaciteta ustanove, sistema zagrevanja i utvrđuje se prema opštim normama za pojedine vrste zagrevanja.

Ostali higijensko-tehnički uslovi

Osvetljenje

Osvetljenje je dvojako: prirodno i veštačko. Prirodno osvetljenje je dnevna sunčeva svetlost. Sve sobe za decu obavezno moraju imati dovoljno dnevne svetlosti. Leti se mora obezbediti maksimalan upad difuznog i minimalan upad direktnog sunčevog zračenja upotrebom senila i zastora.

- Osvetljenje u radnoj sobi mora biti ravnomerno;
- povoljna orijentacija je jug/jugoistok;
- površina prozora treba da iznosi u proseku 1/5 od površine poda, prozori u visini od 1,10 m od poda moraju biti zaštićeni, a način otvaranja bezbedan za rukovanje;
- prostorije sa većom dubinom od dve visine gornje ivice prozora moraju imati dopunsko osvetljenje.

Na stolovima ili u visini 1,00 m iznad poda propisuje se osvetljaj:

- u prostorijama za vaspitno-obrazovni rad iznosi najmanje 300 luksa;
- u sanitarnim prostorijama, spremištima i komunikacijama najmanje 60 luksa;
- u ostalim prostorijama 200 luksa;
- u slučaju osvetljenja LED sijalicama boja veštačkog osvetljenja mora biti toplo bela (3000 K) ili prirodno bela (4000 K);
- najpodesnije veštačko osvetljenje je poluindirektno električno osvetljenje;
- u sobi za decu treba da ima dovoljan broj svetiljki, kako bi se obezbedilo ravnomerno osvetljenje, kao i da su pravilno raspoređene;
- u sklopu sobe za decu postoje pedagoške prostorne celine u kojima je poželjno da osvetljenje bude individualno podesivo (uz korišćenje dimera ili drugog vida zasenčenja ili osvetljenja).

Provetranje

Da bi se čuvalo zdravlje dece i stvarali normalni higijenski uslovi za rad u radnim sobama i drugim prostorijama, potrebno je obezbediti dovoljno čistog vazduha i održavati normalnu mikroklimu. Ventilacija se obavlja prirodnim i prinudnim putem. Prirodna ventilacija je povremeno provetranje prostorija. Obavlja se povremenim otvaranjem prozora, a obezbeđuje se najčešće izgradnjom uređaja za otvaranje gornjih delova prozora koso unutra (ventus ili drugo), ili na drugi način:

- provetranje prostorije mora biti prirodno, uz opciju prinudnog provetranja;
- aeracija iznosi 20 m³ po detetu na čas i zahteva trostruku izmenu vazduha u toku jednog sata pri minimalnoj zapremini od 7,5 m³ po detetu, pri navedenoj minimalnoj kubaturi sobe za decu;
- pri prirodnoj ventilaciji treba voditi računa da deca ne budu izložena udarima hladnog vazduha;
- relativna vlažnost vazduha treba da iznosi 40-60%.

Zagrevanje

Normalan rad ustanove u zimskim i hladnim danima uopšte, zahteva održavanje potrebne temperature, naročito u sobama za decu. Navedene norme temperature održavaju se tokom celog radnog vremena ustanove. Najcelishodniji način zagrevanja i stalnog održavanja potrebne temperature jeste centralno grejanje, odnosno etažno grejanje u manjim objektima.

Higijenska norma temperature u prostorijama za pravilnu fiziološku funkciju organizma i rad iznosi:

- temperatura prostorija za decu do dve godine iznosi minimalno 22 °C;
- temperatura prostorija za decu od dve do sedam godina iznosi minimalno 20 °C;
- zagrevanje prostorija mora biti ravnomerno;
- grejna tela moraju biti bezbedna i na odgovarajući način zaštićena da bi se omogućila bezbednost dece u prostoru;
- zagrevanje metalnim pećima nije dozvoljeno.

Zvučna izolacija

Da bi se u predškolskoj ustanovi obezbedio dozvoljeni nivo buke potrebna je kombinacija građevinsko-arhitektonskih i organizacionih mera. Akustika prostorija se postiže visokom zvučnom apsorpcijom površina u sobama za decu i komunikacijama:

- za normalnu akustičnost i izolaciju potrebno je da spoljni zidovi imaju akustično izolacionu moć od 60 decibela, a pregradni zidovi i tavanica od 40 decibela;

- izbor građevinskih materijala u svim prostorijama ustanove predviđenim za decu mora biti takav da ne pojačava odjek buke i ne stvara eho-efekte.

Uređaji i instalacije

1) Električna instalacija

- Električne instalacije moraju biti zaštićene, osigurane i izvedene po važećim propisima;
- za potrebe vaspitno-obrazovnog rada u sobama za decu obezbeđuju se zatvorene utikačke kutije, i to: u svim sobama za decu najmanje po tri utikačke kutije, radi korišćenja audiovizuelnih tehničkih sredstava;
- u sobi za vaspitače, višenamenskoj prostoriji, i kuhinji po tri utikačke kutije, od kojih je jedna u kuhinji trofazna;
- u prostorijama za pomoćno osoblje po dve utikačke kutije;
- svetiljke moraju biti zaklonjene kako ne bi bile direktno u vidnom polju dece;
- donja ivica plafonskih svetiljki treba da bude najmanje 2,50 m od poda;
- utikačke kutije u sobama za decu moraju biti izvedene na visini od 1,50 m od poda uz primenu bezbednosnih elemenata;
- u svakoj prostoriji po mogućstvu predvideti kablovsku i internet instalaciju;
- u sanitarijama i komunikacijama po mogućstvu predvideti senzore za uključivanje i isključivanje svetla.

2) Vodovodne i kanalizacione instalacije

- U mestima gde postoje vodovodni i kanalizacioni objekti obezbeđuju se odgovarajući priključci u predškolskoj ustanovi;
- u mestima gde nije obezbeđen javni vodovod i kanalizacija, u objektima mora biti obezbeđeno snabdevanje higijenski ispravnom tekućom vodom za piće i objekti moraju biti priključeni na propisno izgrađenu septičku jamu.

Vodovodne instalacije u predškolskoj ustanovi obavezne su:

- u trpezariji, ako je objekat poseduje;
- po pravilu u svakoj sobi za decu;
- u kuhinji po dva točea mesta (osim u distributivnoj kuhinji - jedno);
- u mestima gde ne postoji vodovodna mreža, dovod zdrave vode za piće mora se obezbediti na najbolji higijenski način (hidrofor, ili slično).

3) Ostali uređaji i instalacije

- Instalacija ozvučenja se obezbeđuje u svim radnim prostorijama, a naročito u višenamenskom prostoru, hodnicima i trpezariji;
- instalacije kablovske televizije, telefona i interneta, kao i instalacije za audio-vizuelna sredstva se obezbeđuju u sobama za decu, višenamenskim prostorijama, sobi za vaspitače i administraciju i drugim prostorijama po potrebi;
- instalacija računarske mreže se obezbeđuje u višenamenskoj prostoriji, sobi za vaspitače i drugim prostorijama po potrebi;
- objekat predškolske ustanove treba da ima zaštitu od provala: alarm i video-nadzor;
- instalacija gromobrana predviđa se i skladu sa važećim propisima i standardima;
- zaštita od požara se postiže primenom odgovarajućih građevinskih materijala, protivpožarne instalacije, opreme, signalizacije i definisanjem evakuacionih puteva i izlaza - u skladu sa važećim propisima i standardima.

Konstrukcije i detalji

Pri izgradnji zgrada predškolskih ustanova i adaptaciji i prenameni postojećeg prostora u prostor predškolske ustanove, posebnu pažnju treba obratiti na to da budu ispunjene obaveze u pogledu propisa za građevinske konstrukcije, kao i nekih detalja.

- Objekat mora da zadovolji sve uslove propisane Pravilnikom o energetskej efikasnosti;
- konstrukcioni zahtevi ostvaruju se pri projektovanju i neposrednoj izgradnji objekata predškolskih ustanova obaveznim pridržavanjem propisanih standarda koji regulišu stabilnost i sigurnost konstrukcije (uključujući i seizmičku), toplotnu i akustičnu izolaciju, zaštitu od vlage, buke, itd.;
- konstruktivni sklop treba da omogući laku i jednostavnu funkcionalnu preorganizaciju prema potrebama rada ustanove;

- izborom materijala treba obezbediti što veću ekonomičnost u održavanju zgrade;
- zidovi po površini treba da budu otporni prema oštećenju, a podnožje zaštićeno niskom soklom;
- površine zidova sanitarnih čvorova treba da omogućavaju maksimalno održavanje čistoće (treba ih obložiti pločicama ili sl.);
- podovi u svim radnim prostorijama, a naročito u prostorijama za realizaciju vaspitno-obrazovnog rada, su topli ili polutopli, trajni, ravni i glatki ali ne klizavi, s mogućnošću lakog održavanja i čišćenja, sa dobrom akustičnom izolacijom i dovoljno ekonomični;
- vrata u svim prostorijama, kao i ulazna vrata, otvaraju se prema komunikaciji, pri čemu što manje smetaju komuniciranju i pri otvaranju ostavljaju slobodan prostor, naročito prema glavnom stepeništu, odnosno izlazu iz zgrade;
- vrata u sanitarnim prostorijama, izuzev ulaznih, izdignuta su za 10 cm od poda, ili obložena materijalom koji je postojan;
- kada su u otvorenom položaju prozori ne smeju ometati komuniciranje i rad u prostoriji;
- u svim prostorijama u kojima borave deca treba da se obezbedi dobro i tehnički jednostavno zasenčenje prozora;
- boje prostorija u kojima borave deca su mat, svetle i mirne. U komunikacijama mogu biti jači tonovi;
- unutrašnja obrada i boje prostorija treba da obezbede minimalne procenete refleksije: plafon 80%, zidovi 50%, podovi 30% i nameštaj 30%;
- boje i materijali koje se koriste u enterijeru moraju posedovati odgovarajući sertifikat da su netoksične i bezbedne za upotrebu (antikancerogene, antialergijske, antibakterijske).

II OPREMA PROSTORIJA I DVORIŠTA PREDŠKOLSKE USTANOVE

Opremu predškolske ustanove čini odgovarajući nameštaj i drugi elementi neophodni za vaspitno-obrazovnu delatnost predškolske ustanove.

Nameštaj treba da ispunjava higijenske, pedagoške, tehničke i estetske zahteve, konstrukcijom, obradom i materijalom obezbeđuje sigurnost dece i sprečava od povreda. Nameštaj treba da bude funkcionalan i udoban, lak za održavanje i čišćenje tečnim sredstvima za dezinfekciju, lako pokretljiv i kompatibilan sa drugom opremom.

Sav nameštaj treba dimenzionisati prema uzrastu deteta, odnosno prema ergonomskim zahtevima.

Ivice i uglovi nameštaja treba da su obli, bez oštih ivica i da pri pokretanju nameštaj ne stvara buku i ne oštećuje pod. Teški ormani i visoki nameštaj moraju da budu pričvršćeni za zid.

Oprema se smatra odgovarajućom ako je stavljena u promet i poseduje sertifikat o ispunjenju propisanog standarda. Sav nameštaj i oprema za decu mora biti usklađen sa važećim standardima SRPS EN za bezbednost nameštaja.

Pri utvrđivanju potrebnog nameštaja vodi se računa o nameni prostorija i broju korisnika po prostorijama.

Svaka prostorija u predškolskoj ustanovi treba da je snabdevena odgovarajućim nameštajem. U zavisnosti od uzrasne grupe treba da ima sledeću opremu:

A. PROSTORIJE PREDŠKOLSKE USTANOVE

Red. br.	NAZIV NAMEŠTAJA	Jed. mere	Kol.
GRUPA PROSTORIJA ZA DECU			
SOBA ZA DECU (u skladu sa uzrastom):			
1.	stolica-hranilica sa naslonom za decu od 6 meseci do godinu dana;	komada	7 (1 po detetu)
2.	stolice sa rukohvatom i naslonom za decu od 1 do 2 godine;	komada	12 (1 po detetu)
3.	stolice sa naslonom za decu od 2 godine do 3 godine;	komada	16 (1 po detetu)
4.	stolice sa naslonom za decu od 3 godine do 5,5 godina;	komada	20-24 (1 po detetu)
5.	stolice sa naslonom za decu od 5,5 godina do polaska u školu;	komada	26 (1 po detetu)
6.	sto za decu od 1-2 godine;	komada	odgovarajući broj za 12 dece (po jedan sto za 4-8 dece)
7.	sto za decu od 2-3 godine;	komada	odgovarajući broj za 16 dece (po jedan sto za 4-8 dece)
8.	sto za decu od 3-5,5 godine;	komada	odgovarajući broj za 20-24 dece (po jedan sto za 4-8 dece)
9.	sto za decu od 5,5 godina do polaska u školu;	komada	odgovarajući broj za 26 dece (po jedan sto za 4-8 dece)
10.	ležajevi; (Napomena: Ležajevi mogu da budu drveni, plastični i sl., da poseduju atest za materijal od kojeg su napravljeni i da su namenski ležajevi za decu. Moraju da budu 11 cm od visine poda. Dušeci su obavezni.)	komada	1 po detetu
11.	mobilne police;	komada	2 po sobi za decu

12.	ogledalo za zid, dostupno da dete vidi celu figuru;	komada	1 po sobi za decu
13.	tepih;	komada	1-3 po sobi za decu
14.	zavese (zastori);	komada	1 po prozoru
15.	korpa za otpatke;	komada	1-2 po sobi za decu
16.	pano;	komada	1-3 po sobi za decu
17.	ormani za odlaganje krevetića;	komada	u skladu sa vrstom i brojem krevetića
18.	Police ili regali za odlaganje didaktičkog materijala;	komada	2 po sobi za decu
19.	višenamenske kutije za odlaganje igraćaka od čvrstog materijala;	komada	5 po sobi za decu
20.	posteljina i pokrivači;	kompleta	1 po detetu
21.	sto za vaspitača;	komada	1
22.	stolica za vaspitača.	komada	1

Napomena: oprema za vaspitno-obrazovni rad grupe na bolničkom lečenju predviđa se u skladu sa ovim pravilnikom uz uvažavanje specifičnosti ostvarivanja vaspitno-obrazovnog programa u odgovarajućim zdravstvenim ustanovama.

Napomena: sto sa ortopedskim pomagalima za decu sa smetnjama u razvoju i invaliditetom predviđa se u skladu sa brojem upisane dece sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

GARDEROBA za decu od šest meseci do dve godine:

1.	sto za prepovijanje;	komada	1
2.	garderobni orman;	komada	1-2
3.	korpa za prljav veš;	komada	1
4.	korpa za otpatke sa nožnim zatvaračem.	komada	1

GARDEROBA za decu od 2 god. do polaska u školu:

1.	klupica za decu ili mobilni element za sedenje;	komada	1 za troje dece
2.	ormarići za odlaganje garderobe i cipela, širine min. 15-20 cm sa zasebnom pregradom za odlaganje cipela.	komada	1 po detetu

SANITARNE PROSTORIJE ZA DECU:

1.	vc šolja za decu;	komada	2-3 po grupi
2.	lavabo sa toplom i hladnom vodom;	komada	3-4 po grupi
3.	polica/ormarić za toaletni pribor i ubruse;	komada	1
4.	kuke za odlaganje garderobe;	komada	2
5.	ogledalo;	komada	1 po lavabou
6.	držači za sredstva za pranje ruku i ubrusa;	komada	1 po lavabou
7.	polica za noše (za jasleni uzrast);	komada	1
8.	mesto za kupanje dece (za jasleni uzrast);	komada	1
9.	korpa za otpatke.	komada	1

VIŠENAMENSKI PROSTOR:

1.	podijum za binu ili mobilni elementi za binu;		prema mogućnostima**
2.	pano;	komada	2 ili više
3.	klub garnitura sa polufoteljama;	komada	1 po objektu
4.	audio-vizuelna tehnika (TV, projektor i platno, kompjuter, lap-top i sl.);		prema potrebama*
5.	paravan.	komada	prema potrebama*

SALA (opciono):

1.	Klavir, harmonika, gitara ili sl. muzički instrumenti		prema mogućnostima**
2.	rekviziti;		prema mogućnostima**

TRPEZARIJA (opciono):

1.	sto za decu;	komada	odgovarajući broj (po jedan sto za 4-8 dece)
2.	stolice za decu (u skladu sa uzrastom);	komada	odgovarajući broj (po jedan sto za 4-8 dece)
3.	korpa za otpatke.	komada	2

GRUPA PROSTORIJA ZA ZAPOSLENE

PROSTORIJA ZA VASPITAČE:

1.	sto;	komada	1 na 6 vaspitača
2.	stolice za vaspitače;	komada	1 po vaspitnoj grupi
3.	ormani/police;	komada	2
5.	čiviluk za odlaganje garderobe;	komada	1
6.	korpa za otpatke;	komada	1
7.	zidni pano;	komada	1
8.	zidni sat;	komada	1
9.	zavese ili zastori;	komada	1 po prozoru
10.	kompjuter/lap-top/štampanac;	komada	prema potrebama*
11.	telefon;		prema tehničkim mogućnostima**
12.	flip-čart tabla;		1

PROSTORIJA ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU:

1.	sto;	komada	1
2.	stolica;	komada	1
3.	ambulantni ležaj;	komada	1
5.	plakar za smeštaj zdravstvene dokumentacije, aparata i materijala;	komada	1
7.	ambulantni ormarić;	komada	1
8.	sterilizator za špatule;	komada	1
9.	kutija prve pomoći;	komada	1
10.	higijenska kanta;	komada	1

11.	vaga za merenje telesne težine i visine;	komada	1
12.	mali frižider za odlaganje lekova;	komada	1
13.	podoskop.	komada	1
PROSTORIJE ZA STRUČNE SLUŽBE:			
1.	sto;	komada	1 po saradniku
2.	stolica;	komada	1 po saradniku
4.	stolice za druge učesnike vaspitno-obrazovnog rada;	komada	2
5.	ormani sa delom koji se zaključava za radna sredstva, biblioteku i dokumentaciju;	komada	2
7.	vitrina ili police;	komada	1
8.	korpa za otpatke;	komada	1
9.	stočić sa dva mesta za sedenje za stranke;	komada	1
10.	kompjuter;	komada	1 po saradniku
11.	šampač i skener.	komada	1 po prostoriji
PROSTORIJE ZA UPRAVU I ADMINISTRACIJU:			
Prostorije za upravu			
Kabinet direktora:			
1.	sto;	komada	1
2.	stolica;	komada	1
3.	konferencijski sto;	komada	1
4.	tapacirana stolica;	komada	4-10
5.	vitrina;	komada	1
6.	čiviluk;	komada	1
7.	korpa za otpatke;	komada	1
8.	klub garnitura (tri polufotelje i stočić);	komada	1
11.	zavese ili zastori;	komada	1
12.	telefon;	komada	1
13.	kompjuter, šampač i skener;	komada	1
Prostorije za administraciju:			
1.	sto;	komada	1
2.	stolica;	komada	1
3.	telefon;		prema tehničkim mogućnostima**
4.	stočić sa dve polufotelje za stranke;	komada	1
5.	orman;	komada	1
6.	vitrina ili police;	komada	1
7.	korpa za otpatke;	komada	1
8.	zavese ili zastori;	komada	1 po prozoru
9.	kompjuter, šampač i skener.	komada	prema potrebama*
PROSTORIJE ZA POMOĆNO OSOBLJE:			
1.	sto;	komada	1
2.	stolica;	komada	1
3.	orman;	komada	1
4.	čiviluk.	komada	1
Portirnica (opc.):			
7.	sto;	komada	1
8.	stolica;	komada	1
9.	tabla za ključeve;	komada	1
10.	tabla za alarm;	komada	1
11.	kompjuter povezan sa instalacijom za video-nadzor.	komada	prema tehničkim mogućnostima**
KUHINJA (u zavisnosti od funkcije - proizvodna ili distributivna):			
1.	šporet sa 2-4 ploče;	komada	prema potrebama*
2.	frižider;	komada	prema potrebama*
3.	bojler;	komada	prema potrebama*
4.	sto;	komada	prema potrebama*
5.	stolica;	komada	prema potrebama*
6.	radni element sa fiokama;	komada	prema potrebama*
7.	viseći ormar;	komada	prema potrebama*
8.	sudopera;	komada	prema potrebama*
10.	uređaj za odvod dima, pare i mirisa;	komada	prema potrebama*
11.	servirna kolica;	komada	u skladu sa brojem pripremljenih obroka
12.	vaga;	komada	prema potrebama*
13.	polica za sušenje posuda;	komada	prema potrebama*
14.	mašina za pranje posuda;	komada	prema potrebama*
15.	higijenska korpa za otpatke na nožno otvaranje;	komada	1
16.	kofa sa poklopcem za tečne otpatke;	komada	1
17.	posude i pribor za pripremu i obradu namirnica (inoks);	komada	u skladu sa brojem pripremljenih obroka
18.	pribor za topli obrok (tanjiri, činije, pribor za jelo, šolje, sve od inoksa);	komada	1 po detetu
19.	mašine, aparati i slično;	komada	u skladu sa brojem obroka
20.	šporet;	komada	u skladu sa brojem obroka
21.	frižider;	komada	u skladu sa brojem obroka
22.	bojler;	komada	u skladu sa brojem obroka

23.	sto;	komada	u skladu sa brojem zaposlenih u kuhinji
24.	stolica;	komada	u skladu sa brojem zaposlenih u kuhinji
25.	radni element sa fiokama;	komada	u skladu sa brojem obroka
26.	viseći ormar;	komada	u skladu sa brojem obroka
27.	činija za supu od inoksa;	u skladu sa brojem pripremljenih obroka	
28.	činija za salatu od inoksa;	u skladu sa brojem pripremljenih obroka	
29.	kašike za sipanje od inoksa;	u skladu sa brojem pripremljenih obroka	
30.	korpe za hleb od inoksa;	u skladu sa brojem pripremljenih obroka	
31.	bokal za mleko od inoksa;	u skladu sa brojem pripremljenih obroka	
32.	veće okrugle tacne od inoksa.	u skladu sa brojem pripremljenih obroka	

Za proizvodne kuhinje potrebno je izraditi poseban tehnološki projekat opremanja.

GRUPA POMOĆNIH PROSTORIJA

GARDEROBA ZA ZAPOSLENE:

1.	ormani (dupli) za odlaganje, posebni za civilnu i radnu odeću;	komada	u skladu sa brojem zaposlenih
2.	police za odlaganje obuće;	komada	u skladu sa brojem zaposlenih
3.	stolica;	komada	1
4.	čiviluk;	komada	1
5.	korpa za otpatke.	komada	1

SANITARNE PROSTORIJE ZA ZAPOSLENE:

1.	vc šolja;	komada	1 na 10 zaposlenih
2.	lavabo sa toplom i hladnom vodom;	komada	1 na 10 zaposlenih
3.	polica/ormarić za toaletni pribor i ubruse;	komada	1
4.	kuke za odlaganje garderobe;	komada	2
5.	ogledalo;	komada	1 po lavabou
6.	držači za sredstva za pranje ruku i ubrusa;	komada	1 po lavabou
7.	korpa za otpatke.	komada	1

PERIONICA:

1.	orman za čist veš;	komada	u skladu sa kapacitetom ustanove
2.	orman za prljav veš;	komada	u skladu sa kapacitetom ustanove
3.	sto za peglanje;	komada	u skladu sa kapacitetom ustanove
4.	stolica;	komada	u skladu sa kapacitetom ustanove
5.	mašina za pranje veša;	komada	u skladu sa kapacitetom ustanove
6.	mašina za sušenje veša;	komada	u skladu sa kapacitetom ustanove
7.	mašina za peglanje;	komada	prema mogućnostima*
8.	korpa za otpatke.	komada	1

SPREMIŠTA I MAGACINI:

1.	oprema za održavanje higijene;		u skladu sa kapacitetom ustanove
2.	aparati za popravke;	kompleta	prema potrebama*
3.	alat za popravke;	kompleta	prema potrebama*
4.	pribor za šivenje.		prema mogućnostima**

* Napomena: Pod terminom "prema potrebama*" se ističe da određena oprema mora da postoji, ali da se njihova količina određuje prema potrebama ustanove.

** Napomena: Pod terminom "prema (tehničkim) mogućnostima" određena oprema se preporučuje u skladu sa specifičnostima ustanove.

B. DVORIŠTE PREDŠKOLSKE USTANOVE

DVORIŠTE PREDŠKOLSKE USTANOVE:

1.	peščanik za decu (Napomena: Peščanik mora da bude pokriven čvrstim materijalom, zaštićen od mogućeg spoljnog zagađenja. U dvorištu ili atrijumu je potrebno postaviti česmu sa tekućom vodom kako bi se prale ruke i sav pribor koji se koristi za pesak i vodu);	komada	1
2.	penjalice;	komada	2
3.	grupne ljuľjaške;	komada	4
4.	grupne klackalice;	komada	2
5.	konstrukcija utvrđenja, broda, kuće (drvena);	komada	1
6.	koš;	komada	2
7.	letnjikovac;	komada	2
8.	nadstrešnica;	komada	1
9.	klupe;	komada	4
10.	stolovi;	komada	4
11.	česma;	komada	1
12.	kante za smeće;	komada	prema potrebama*
13.	kontejneri za reciklažu;	komplet	1
14.	biljke (voće, povrće, začinsko i lekovito bilje - niskoalergene vrste).		

Napomena: Didaktička sredstva za dvorišta koja se navode u daljem tekstu koriste se samo za tu namenu.

III DIDAKTIČKA SREDSTVA PREDŠKOLSKE USTANOVE

Didaktička sredstva u predškolskoj ustanovi čine: materijali, igračke i sredstva. Njihovo korišćenje je usko povezano sa principima organizacije fizičkog okruženja (prostora) datih u Osnovama programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja.

Prostor treba da bude organizovan tako da omogući:

- osećanje sigurnosti i predvidivosti;
- prilagođenost specifičnostima dece i porodice;
- osećanje prijatnosti i opuštenosti;
- osećanje pripadnosti i uvažnosti;
- saradnju, komunikaciju i razmenu;
- senzorna iskustva i doživljaje, istraživanje, eksperimentisanje;
- izražavanje na različite načine, stvaralaštvo;
- estetski doživljaj i začudnost;
- učešće i angažovanje dece na različite načine, pravljenje izbora, nezavisnost;
- proširivanje doživljaja, razmišljanja, umenja u okviru onoga čime se deca bave;
- vidljivost procesa učenja, ideja i produkata dece; vidljivost kontinuiteta aktivnosti.

Takav prostor je:

- opremljen fleksibilnom i funkcionalnom i udobnom opremom za decu i odrasle;
- strukturisan tako da u njemu postoje različite prostorne celine koje imaju svoju namenu;
- povezan i integrisan - različiti delovi prostora i prostorne celine su međusobno povezani, prostor se koristi integrisano i multifunkcionalno;
- bezbedan i predvidiv tako da se deca i odrasli u njemu osećaju sigurno i znaju gde se šta u prostoru nalazi;
- promenljiv i dinamičan - deca i odrasli mogu da ga reorganizuju i uređuju, podešavaju aktuelnim događanjima i aktivnostima;
- podsticajan - u njemu deca i odrasli pronalaze različite podsticaje za svoje smisleno angažovanje, priređene prostorne celine ih pozivaju na određenu vrstu istraživanja.

Dobra organizacija prostora podrazumeva korišćenje horizontalnih, kao i vertikalnih dimenzija prostora:

- uređenje prostornih zona različitih visina, korišćenje podova, zida, plafona, mobilnih pregrada, polica i nameštaja koje razdvajaju ili povezuju različite prostorne celine i sl.; uviđanje i korišćenje značaja vizuelnog aspekta prostora;
- podešenost osvetljenja (korišćenje različitih izvora i intenziteta svetla); kinestetičkog aspekta (obezbeđivanje površina za kretanje) i estetskog aspekta;
- stvaranje sklada, harmoničnosti, lepote prostora, maštovitih i tajanstvenih zona, kreiranje instalacija u prostoru.

Materijali, igračke i sredstva su organizovani tako da budu:

- strukturisani, logično i jasno grupisani u okviru prostornih celina;
- raznovrsni - da uključuju materijale različitih oblika, veličina, boja, tekstura; nestruktuirane i polustrukturirane materijale; igračke industrijske i ručne izrade; štampana, vizuelna, audio i druga sredstva;
- dostupni deci - vidljivi, postavljeni tako da deca mogu samostalno da ih uzimaju, koriste i vraćaju;
- mobilni - da deca i vaspitači mogu da ih prenose iz jednog dela prostora u drugi;
- da ih ima dovoljno, ali ne previše kako prostor ne bi postao prenatrpan i prestimulativan.

U datoj tabeli su izlistani materijali, igračke i sredstva koje je potrebno nabaviti. U okviru mnogih je dato više predloga među kojima se bira onaj koji je potreban za datu vaspitnu grupu. Pri njihovom korišćenju, treba se voditi time da ih ima dovoljno i da oni omogućavaju smisleno angažovanje dece. Pri tom, neophodno je voditi računa da ne smeju biti oštih ivica, već zaobljeni. Pod terminom "prema potrebama" se ističe da određeno sredstvo, igračka ili materijal mora da postoji, ali da se njihova količina određuje prema potrebama vaspitno-obrazovnog rada. Materijali, igračke i sredstva su grupisani tako da omoguće formiranje određene prostorne celine, kao i oni koji svoju svrhu mogu naći u različitim prostornim celinama. Ukoliko se koriste za spoljne prostore, materijale, igračke i sredstva je potrebno adekvatno održavati i koristiti samo za tu namenu. Igračke moraju ispunjavati seriju standarda o bezbednosti igračaka SRPS EN 71-1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14.

A. MATERIJALI, IGRAČKE, SREDSTVA U JASLAMA

Naziv prostorne celine		Jed. mere	Količina
Za sve prostorne celine:	fascikle za dečiji portfolio.	komada	1 po detetu
Senzorna prostorna celina:			
	materijali za oblikovanje (kinestetički pesak, želatin ili puding, gel, pena, kafa, kukuruzni griz, vata, vuna i sl.); (Napomena: materijali koji su namirnice moraju biti deklarirani od strane proizvođača u roku trajanja)		prema potrebama*
	senzorne table i materijali za ispitivanje fizičkih svojstava (boje, strukture, toplote, mirisa, ukusa, gustine i sl.);	komada	2
	manipulativne table sa različitim mehanizmima za okretanje, ubacivanje, pritiskanje, provlačenje, otključavanje i sl.;	komada	2
	mobilne tkanine sa džepovima (otkrivalice, umetalice, zakačaljke, "čarobne torbe" i sl.); (Napomena: tkanine koje se koriste ne smeju se raspadati na dodir);	komada	1
	muzički instrumenti (industrijski ili ručne izrade za decu i odrasle): zvečke, zvona, praporci na dršci, zvučne narukvice, udaraljke, klavese, def, trianogl, muzičke šuškalice, metalofon, ksilofon, melodika i sl.);	komada	5
	muzičke kutije, zvučne igračke;	komada	2
	realni predmeti (levak, posude za prenošenje, lopatice i sl.).		prema potrebama*
Kinestetička prostorna celina:			
	podloge za puzanje, strunjače, tunel (opciono: most, mreža);	komada	3
	švedske daske, klupe, lestve sa dva stepenika;	komada	1
	tobogan, sobna njihalica;	komada	1
	lopte različite veličine i od različitog materijala;	komada	5
	kocka, kvadar, valjak i sl. od suđera, lopte za skakanje;	komada	3
	baloni;	komada	5
	plastični rekviziti (obruči, čunjevi i sl.);	kompleta	1
	igračke na naduvavanje (mali bazeni, čamci, obruči i sl.);	komada	1
	mobilne igračke (na povlačenje, okretanje, vučenje i sl.) koje mogu biti fiksirane za plafon ili zid ili slobodne u prostoru;	komada	5
	platno - "padobran";	komada	1
	stojeći koš.	komada	1
Dodatni materijali, igračke i sredstva samo za dvorište:			
	trikikli;	komada	1
	gume;	komada	3
Prostorna celina za vizuelne umetnosti:			
	različite podloge za crtanje i slikanje (table, štafelaj, razboj i sl.);		prema potrebama*
	materijali za oblikovanje (plastelin, glina ili testo);		prema potrebama*
	materijali za slikanje i crtanje (vodene boje, tempere, paste, voštane boje, bojice, flomasteri, krede, ugljeni štapići i sl.);		prema potrebama*
	sredstva za slikanje (četke za slikanje različitih debljina i veličina, valjkovi, suđeri, tupferi, posude za boje, posude za vodu, pumpice, drveni štapići i sl.);		prema potrebama*
	sredstva za spajanje (lepak u stiku, lepljiva traka različitih širina i boja, čičak traka, široke spajalice i sl.);		prema potrebama*
	kolažni materijali (ukrasni papir, vunica, trake, diskovi, krupne kugle, testenina i sl.) (Napomena: Ne koristiti papir koji ostavlja boju po prstima);		prema potrebama*
	sredstva za oblikovanje (dečje makaze, točak za glinu i sl.);		prema potrebama*
	podloge za rad i odlaganje radova;	komada	2
	sredstva za čišćenje za decu (metlice, đubrovnici, kofice, suđeri, krpe i sl.).	komada	4
Prostorna celina za simboličku igru:			
	različiti modeli lutaka (bebe, lutke, figure životinja i sl.); (Napomena: Ne koristiti modele kod kojih se hvatanjem odvajaju dlake);	komada	1 po detetu
	kućice za lutke (npr. plastična, drvena, kartonska);	komada	1
	oprema za kućicu za lutke (kolica, krevetić, nosiljka i sl.);	komplet	1
	modeli (zoo-vrta, farme, grada, dvorca i sl.);	komada	1
	pozornica i pozorišne lutke;	komplet	1
	odeća i rekviziti za kostimiranje i presvlačenje;		prema potrebama*

	otvorena polica (sto, štand), igračke i materijali od kojih se mogu napraviti prostori u kojima se odvijaju svakodnevne životne situacije (prodavnica, pošta, kuća, ordinacija i sl.), ili zamišljeni prostori (dvorac, planeta iz svemira i sl.);	komada	1
	prevozna sredstva igračke (automobili, kamioni, vozovi ili vozni poligon, avioni, brodovi, dizalice i sl.);	komada	po jedan od svake vrste
	realni predmeti (posuđe, kašike, različite posude, lavor, kofa, krpe, stolnjak, mali kućni aparati, tastatura, telefon, torbe, kofer i sl.). (Napomena: posuđe ne sme biti lomljivo).		prema potrebama*
Prostorna celina za skrivanje i osamljivanje:			
	skrivalice, zastori, kućice, šatori i sl. sa različitim senzornim elementima;	komada	2
	jastuci (opciono: dušek, ležibeg);		prema potrebama*
	različite meke igračke; (Napomena: meke igračke je potrebno periodično mašinski prati i sušiti kad se zaprljaju);		prema potrebama*
	porodične fotografije i drugi elementi iz porodičnog života.		prema potrebama*
Materijali, sredstva i igračke koji se mogu naći u različitim prostornim celinama i prostorima vrtića			
Materijali:			
	prirodni materijali (orašasti i drugi plodovi, suvo voće, začini, lišće, kamenje, školjke, šišarke, kora drveta, trava, laticice, koža i sl.); (Napomena: prirodni materijali se koriste u svežem stanju, a ne u stanju raspadanja. Periodično, po potrebi se menjaju zbog mogućnosti razvoja insekata);		prema potrebama*
	senzorne mase za manipulisanje (brašno, kukuruzni griz, voda i sl.); (Napomena: materijali koji su namirnice moraju biti deklarirani od strane proizvođača u roku trajanja);		prema potrebama*
	prehrambeni proizvodi (testenina, pahuljice i sl.); (Napomena: materijali koji su namirnice moraju biti deklarirani od strane proizvođača u roku trajanja);		prema potrebama*
	drveni materijali (daščice, ramovi, letvice, pluta, koturi, pampuri i sl.);		prema potrebama*
	plastični materijali (loptice, flaše, poklopci, zatvarači, slamčice, štipaljke, pločice u boji, grafolija, stiropor i sl.);		prema potrebama*
	tekstilni materijali (tkanine, trake, zavese, konopac i sl.); (Napomena: tkanine koje se koriste ne smeju se raspadati na dodir);		prema potrebama*
	ambalažni materijali (tetrapak, papirne rolne, kalemovi, ambalaža za jaja i sl.). (Napomena: ambalaža koja se prethodno koristila za pakovanje namirnica već poseduje atest o zdravstvenoj ispravnosti. Ambalaža koja se prethodno koristila za pakovanje i prodaju boja, lakova i kućne hemije i drugih supstanci nepoznatog porekla nije bezbedna za korišćenje jer može da sadrži toksične elemente i alergene).		prema potrebama*
Sredstva:			
	papiri različitih veličina, oblika, tekstura, boja (npr. beli papir, hamer, karton, akvarel papir, folija i dr.);		prema potrebama*
	sredstva za crtanje (olovke, olovke u boji, voštane bojice, flomasteri, krede i sl.);		prema potrebama*
	kutije različitih oblika i veličina (kartonske, plastične sa poklopcem i sl.);		prema potrebama*
	sredstva za presipanje (levak, merice, kašike, hvatalice, varjače, cediljke, sita i sl.); (Napomena: sredstva moraju biti namenska koja se koriste za kontakt sa hranom, jer poseduju atest o zdravstvenoj ispravnosti);	komada	po jedan od svake vrste
	optička sredstva (velike lupe, durbin, dvogled, kartonski viziri, kaleidoskop i sl.);	komada	po jedan od svake vrste
	ogledala raznih veličina, reflektujuće folije;	komada	2
	baterijske lampe ili svetleći predmeti (kugle, kocke);	komada	2
	magnetna tabla sa različitim magnetima;	komplet	1
	realni upotrebn predmeti (sat, fen, vaza, telefon, tastatura i sl.);		prema potrebama*
	poster i slike, fotografije živih bića, pojava, delatnosti ljudi;		prema potrebama*
	viseći predmeti (visuljci);		prema potrebama*
	mobilni paravani, svetleći sto, sto sa udubljenjima;	komada	po jedan od svake vrste
	laptop;	komada	1

	fotoaparati;	komada	1
	mini linija, snimljena muzika (muzika za decu, klasična muzika).	komada	1
Igračke:			
	različiti tipovi slagalica prilagođene uzrastu;	komada	5
Dodatno samo za komunikacije:			
	živa bića (biljke: povrće, začinsko i lekovito bilje; životinje: kornjače i ribice u akvarijumu i sl.);		prema potrebama*
Dodatni materijali samo za dvorište:			
	pesak, zemlja. (Napomena: videti za peščanik)		prema potrebama*

* Napomena: Pod terminom "prema potrebama*" se ističe da određeno sredstvo, igračka ili materijal mora da postoji, ali da se njihova količina određuje prema potrebama vaspitno-obrazovnog programa.

B. MATERIJALI, IGRAČKE I SREDSTVA U VRTIĆU

Naziv prostorne celine		Jed. mere	Količina
Za sve prostorne celine:	Fascikle za dečiji portfolio.	komada	1 po detetu
Prostorna celina za konstruisanje:			
	konstruktori različitih vrsta, oblika i od različitih materijala;	kompleta	4
	drveni elementi (letvice, oblice, blokovi, kalemovi i sl.);		prema potrebama*
	plastični elementi (cevi, spojnice, obruči, alke, kuke i sl.);		prema potrebama*
	metalni elementi koji ne mogu biti oštih ivica već zaobljenih (šrafovi matice, namotaji, šarke i sl.);		prema potrebama*
	spojnice (strune, kanapi, mreže i sl.);		prema potrebama*
	alati koje deca mogu da koriste deca (čekići, klešta i sl.);	kompleta	2
	podloge za konstruisanje.	komada	3
Dodatni materijali, igračke i sredstva samo za dvorište:			
	drveni panjevi, trupci, oblice, štapovi, grane, daske;		prema potrebama*
	gume za točkove, crevo;		prema potrebama*
	sredstva za prenošenje materijala (kantice, kutije, gajbice, mala majstorska kolica za prenošenje i sl.);	komada	po 1 od svake vrste
	alati za decu (grabuljice, lopatice i sl.).	komada	po 3 od svake vrste
Prostorna celina za simboličku igru:			
	realni predmeti (posuđe, pribor za čišćenje: metla, krpe, sunđer; mali kućni aparati: telefon, pegla, sat, tastatura; novine i magazini, torbe, rančevi i sl.);		prema potrebama*
	igračke kao supstituti za realne predmete (plastično voće i povrće, kasa, krevetac, kolica za bebu, daska za peglanje i sl.);		prema potrebama*
	različiti modeli lutaka (lutke bebe, figure životinja i sl.); (Napomena: Ne koristiti modele kod kojih se hvatanjem odvajaju dlake);	komada	1 po detetu
	kućice za lutke (plastična, drvena, kartonska);	komada	1
	opremom uz kućicu za lutke (kolica, krevetić, nosiljka i sl.);	komplet	1
	različiti modeli (grada, farme, zoo-vrta, farme, dvorca i sl.);	komada	1
	prevozna sredstva igračke (automobili, vozovi i vozni poligoni, kamioni, kiperi, avioni, brodovi i sl.);	komada	1 po vrsti
	otvorena polica (sto, štand), igračke, materijali i sredstva od kojih se mogu napraviti prostor u kome se odvijaju svakodnevne životne situacije (npr. prodavnica, pošta, kuća, ordinacija i sl.), ili zamišljeni prostor (npr. dvorac, planeta iz svemira i dr.);	komada	1
	odeća i rekviziti za kostimiranje i maskiranje;		prema potrebama*
	pozornica i pozorišne lutke (ginjol lutke, lutke prstići, javajke ili marionete).	komplet	1
Prostorna celina za vizuelne umetnosti:			
	materijali za slikanje i crtanje (vodene boje, tempere, tuševi, olovke u boji, voštane boje, flomasteri, ugljeni štapići i sl.);		prema potrebama*
	materijal za modelovanje (glina, plastelin, testo, vuna, vata i sl.);		prema potrebama*
	sredstva za slikanje (četke za slikanje različitih debljina i veličina, valjkovi, sunđer, tupferi, drveni štapići, posude za boje, posude za vodu, pumpice i sl.);		prema potrebama*
	materijali za spajanje (tečni lepak, lepak u stiku, lepljiva traka različitih širina i boja, spajalice, čičak trake, štipaljke, žice, konac, kanap, čiode i sl.);		prema potrebama*

	sredstva za oblikovanje: dečje makaze (različnih oblika sečiva), štapići za rezbarenje;		prema potrebama*
	kolažni materijal (novine, magazini, ukrasni papir; trake, konopac, vunica, pertle; restlovi tkanina; perle, dugmići, kamenčići, šljokice; drvene i plastične pločice; semenke, pampuri, čačkalice, perca; ramovi, delovi ukrasnih i upotrebni stvari i sl.); (Napomena: Ne koristiti papir koji ostavlja boju po prstima);		prema potrebama*
	podloge za rad i odlaganje radova (plastične ili drvene ploče, platno, najlon, folije i sl.);	komada	6
	sredstva za čišćenje prostora za decu (metlice i đubrovnici, krpe i sl.).	komada	4
Prostorna celina za zvuk i pokret:			
	muzički instrumenti za decu (udaraljke, bubnjevi, ksilofon, daire, zvečke, zvona, šuškalice, sintisajzer i sl.);	komada	5
	muzičke igračke (muzičke kutije, instrumenti, zvučne igračke i sl.);	komada	2
	muzika različitih žanrova (muzika za decu, klasična muzika, instrumentalna muzika iz različitih delova sveta i sl.);		prema potrebama*
	rekviziti za igru (lopte, obruči, i sl.);	komada	3
	rekviziti za igru (komplet čunjeva, lastiš, strunjače, grede i sl.);		po 1 od svake vrste
	tuneli i provlačilice;	komada	1
Dodatni materijali, igračke i sredstva samo za dvorište:			
	bicikle, trotineti.	komada	po 2 od svake vrste
Literarna prostorna celina:			
	slikovnice, knjige, enciklopedije;		prema potrebama*
	dečji časopisi, brošure, prospekti;		prema potrebama*
	podloge za pisanje (papir, tabla na zidu ili poleđini police; podmetači za papir i sl.);		prema potrebama*
	blokovi za pisanje, listovi papira, pribor za pisanje;		prema potrebama*
	pano za kačenje različitih pisanih simbola, postera, priča u slikama;		prema potrebama*
	audio sredstva (priče za decu, snimljeni govor i sl.).		prema potrebama*
Prostorna celina za osamljivanje i skrivanje:			
	skrivalica, tunel ili šator;	komada	1
	jastuci (opciono: dušek, ležibeg);		prema potrebama*
	različite meke igračke; (Napomena: Meke igračke je potrebno periodično mašinski prati i sušiti kad se zaprljaju);		prema potrebama*
	porodične fotografije i drugi elementi iz porodice.		prema potrebama*
Materijali, sredstva i igračke koji se mogu naći u različitim prostornim celinama i prostorima vrtića			
Materijali:			
	prirodni materijali (orašasti i drugi plodovi, različito zrnavlje, klipovi kukuruza, začini, suvo voće i povrće, lišće, šišarke, mahovina, grane, kore drveta, latice, školjke, minerali, kamenje i sl.); (Napomena: Prirodni materijali se koriste u svežem stanju, a ne u stanju raspadanja. Periodično, po potrebi se menjaju zbog mogućnosti razvoja insekata);		prema potrebama*
	senzorne mase za manipulisanje (brašno, kukuruzni griz, pesak, zemlja, voda, gel, pena i sl.); (Napomena: Materijali koji su namirnice moraju biti deklarirani od strane proizvođača u roku trajanja);		prema potrebama*
	prehrambeni proizvodi (pahuljice, testenina i sl.); (Napomena: Materijali koji su namirnice moraju biti deklarirani od strane proizvođača u roku trajanja);		prema potrebama*
	drveni materijali (daščice, štapići, ramovi, pluta, pampuri i sl.);		prema potrebama*
	plastični materijali (flaše, zatvarači, slamčice, loptice, štipaljke, pločice u boji, epruvete, teglice, grafofolija u boji, stiropor i sl.);		prema potrebama*
	ambalaža (kartonske kutije, tetrapak, kartonske rolne, kalemovi, ambalaža za jaja i sl.); (Napomena: Ambalaža koja se prethodno koristila za pakovanje namirnica već poseduje atest o zdravstvenoj ispravnosti. Ambalaža koja se prethodno koristila za pakovanje i prodaju boja, lakova i kućne hemije i drugih supstanci nepoznatog porekla nije bezbedna za korišćenje jer može da sadrži toksične elemente i alergene);		prema potrebama*

	metalni elementi koji ne mogu biti oštiri ivica, već zaobljeni (točkovi, zavrtnji, matice, magneti, konzerve sa posebnim poklopcem, žica, folija i sl.);		prema potrebama*
	tkanine (platno, trake, zavese, marame i sl.). (Napomena: Tkanine koje se koriste ne smeju se raspadati na dodir).		prema potrebama*
Sredstva:			
	papiri različitih veličina, oblika, tekstura, boja (notesi, blokovi, beli papir, hamer, karton, akvarel papir, folija i sl.);		prema potrebama*
	sredstva za pisanje i crtanje (grafitne olovke, ugljeni štapići, olovke u boji, voštane bojice, flomasteri, krede i sl.);		prema potrebama*
	kutije i posude različitih oblika i veličina;		prema potrebama*
	sredstva za prenošenje i presipanje (kantice, kutije, gajbice, levak, merice, hvatalice, varjače, cediljke, sita i sl.);	komada	po jedan od svake vrste
	optička sredstva (lupe, prizme, durbin, dvogled, kartonski viziri, mikroskop/uveličavajuća kamera i sl.);	komada	po jedan od svake vrste
	sredstva za merenje (različiti lenjiri, metar, vaga, dozeri, menzure, sat, štoperica, termometar, kompas i sl.);	komada	po jedan od svake vrste
	tabla za crtanje (za kredu, bela tabla i sl.);	komada	1
	sto sa udubljenjima, svetleći sto, magnetna tabla sa magnetima;	komada	po jedan od svake vrste
	lampa, baterijske lampe, opciono (led lampa, grafoskop i sl.);	komada	2
	ogledala različitih dimenzija, reflektujuće folije;	komada	2
	posteri, slike, fotografije i modeli živih bića, pojava i delatnosti ljudi;	prema mogućnostima	
	globus;	komada	1
	različiti jezički, grafički, matematički simboli i znaci, mape i šeme;	prema mogućnostima	
	laptop;	komada	1
	fotoaparati;	komada	1
	mini linija.	komada	1
Igračke:			
	igračke koje simuliraju fizičke i prirodne pojave (vulkan, planete sunčevog sistema, minerali i fosili i sl.);	komada	po jedan od svake vrste
	modeli živih bića (insekata, gmizavaca, dinosaurus, čovekovih organa i sl.);	prema mogućnostima	
	figurice ljudi (različitih zanimanja, pola, kultura) i zamišljenih bića (vila, magičnih bića i sl.);	prema mogućnostima	
	različite slagalice i društvene igre (karte, čoveče ne ljuti se, šah, monopol i sl.).	prema mogućnostima	
Dodatno u prostorima soba za decu i komunikacijama:			
	živa bića (biljke: povrće, začinsko i lekovito bilje; životinje: kornjače, ribice u akvarijumu, insekti, puževi i sl.).		

* Napomena: Pod terminom "prema potrebama*" se ističe da određeno sredstvo, igračka ili materijal mora da postoji, ali da se njihova količina određuje prema potrebama* vaspitno-obrazovnog programa.

IV USLOVI U POGLEDU ZAPOSLENIH

Predškolska ustanova obezbeđuje stručne i druge radnike za obavljanje sledećih poslova: 1) rukovođenja; 2) ostvarivanja i unapređivanja vaspitno-obrazovnog rada; 3) ostvarivanja i unapređivanja nege i preventivne - zdravstvene zaštite; 4) unapređivanja socijalne zaštite; 5) planiranja, organizacije i unapređivanja ishrane; 6) organizovanja opštih i zajedničkih poslova; 7) održavanja higijene prostorija i obavljanja tehničkih poslova.

Broj zaposlenih u predškolskoj ustanovi zavisi od ostvarivanja programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja s obzirom na trajanje programa i broja vaspitnih grupa u ustanovi, kao i od načina organizovanja ishrane, grejanja, veličine i broja objekata, građevinsko-tehničkih osobina i lokacija objekata.

Predškolska ustanova ima direktora.

Predškolska ustanova ima jednog pomoćnika direktora, ako ima 24 vaspitne grupe.

U predškolskoj ustanovi sa manjim brojem vaspitnih grupa pomoćnik direktora, pored poslova rukovođenja, obavlja i druge poslove, srazmerno manjem broju grupa, u skladu sa svojom stručnom spremom.

Predškolska ustanova ima stručnog saradnika - pedagoga ili psihologa.

Predškolska ustanova sa 24-48 vaspitnih grupa celodnevnog i poludnevnog boravka ima i stručnog saradnika drugog profila - psihologa, odnosno pedagoga.

Predškolska ustanova sa više od 48 vaspitnih grupa celodnevnog i poludnevnog boravka, ima stručnog saradnika drugog profila srazmerno broju vaspitnih grupa.

Predškolska ustanova sa 72-80 vaspitnih grupa dece uzrasta od šest meseci do polaska u školu, bez obzira na trajanje programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja, ima jednog saradnika za unapređivanje preventivno-zdravstvene zaštite.

Predškolska ustanova ima jednu medicinsku sestru-saradnika na poslovima nege i preventivno-zdravstvene zaštite u svakom objektu predškolske ustanove koji ima do osam vaspitnih grupa celodnevnog programa, odnosno 16 grupa poludnevnog programa, bez obzira na uzrast dece.

Predškolska ustanova sa 35 do 50 vaspitnih grupa dece uzrasta od šest meseci do polaska u školu u celodnevnom i poludnevnom trajanju, ima jednog saradnika na poslovima unapređivanja, planiranja i organizacije ishrane.

Predškolska ustanova sa 80 do 100 vaspitnih grupa ima jednog saradnika za unapređivanje socijalne zaštite.

Predškolska ustanova na jednu vaspitnu grupu celodnevnog boravka ima: sa devet sati dnevnog rada jednu medicinsku sestru - vaspitača, odnosno vaspitača sa punim radnim vremenom i jednu sa 63,6% punog radnog vremena; sa 10 sati dnevnog rada jednu medicinsku sestru - vaspitača, odnosno vaspitača sa punim radnim vremenom i jednu sa 81,8% punog radnog vremena; sa 11 i 12 sati dnevnog rada dve medicinske sestre - vaspitača, odnosno vaspitača sa punim radnim vremenom.

Ustanova na jednu vaspitnu grupu poludnevnog boravka ima sa četiri do šest sati dnevnog rada jednog vaspitača sa punim radnim vremenom;

Ustanova na jednu vaspitnu grupu boravka šest sati dnevno tri puta nedeljno ima medicinsku sestru - vaspitača, odnosno vaspitača sa 60% punog radnog vremena.

Predškolska ustanova ima jednog pedagoškog asistenta za decu sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, kada je u ustanovu upisano najmanje 20 dece kojima je potrebna dodatna podrška u vaspitnoj grupi, na osnovu mišljenja interesorne komisije.

Ustanova ima pedagoškog asistenta sa 50% punog radnog vremena kada je u ustanovu upisano najmanje 10 dece sa smetnjama u razvoju i invaliditetom kojima je na osnovu mišljenja interesorne komisije potrebna dodatna podrška u obrazovanju.

Ustanova ima jednog pedagoškog asistenta za decu romske nacionalnosti kojima je potrebna dodatna podrška u obrazovanju, ukoliko je u ustanovu upisano najmanje 30 dece romske nacionalnosti.

Za obavljanje poslova pedagoškog asistenta ustanova zaključuje ugovor o radu u skladu sa zakonom, uz pribavljeno mišljenje nadležnog organa jedinice lokalne samouprave.

Predškolska ustanova na osam vaspitnih grupa celodnevnog boravka, odnosno 24 vaspitne grupe poludnevnog boravka (ukoliko se za decu obezbeđuje ishrana), ima jednog zaposlenog na poslovima pripremanja hrane.

Predškolska ustanova na pet vaspitnih grupa celodnevnog boravka, odnosno, na 24 vaspitne grupe poludnevnog boravka (ukoliko za decu obezbeđuje ishrana), ima jednog zaposlenog na poslovima serviranja hrane.

Predškolska ustanova ima sekretara ustanove.

Predškolska ustanova na deset vaspitnih grupa celodnevnog boravka, odnosno na 25 vaspitnih grupa poludnevnog boravka ima jednog zaposlenog za opšte, finansijske, administrativne i slične poslove.

Predškolska ustanova na dve vaspitne grupe celodnevnog boravka ili pet vaspitnih grupa poludnevnog boravka ima jednog zaposlenog na poslovima održavanja higijene.

Predškolska ustanova na deset vaspitnih grupa celodnevnog boravka, odnosno na 25 vaspitnih grupa poludnevnog boravka ima jednog zaposlenog na tehničkim poslovima.

Predškolska ustanova zavisno od načina grejanja može imati ložača, a njihov broj ustanova i osnivač utvrđuju sporazumno prema stvarnim potrebama.